Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Ч. 26 (564) Неділя, дня 6. липня 1930. Рік XII.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

ОРҐАН НАЦІОНАЛІСТИЧНОЇ ДУМКИ

Адреса Редакції і Адміністр. „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“ Перемишль, Побереже 1/I. Конто П. К О. в Варшаві Nr. 142.807. Передплата в краю виносить 10 зол. річно 5·50 зол., піврічно 3 зол., чвертьрічно Для Чехії на рік — 72 к. ч., 1/2 — 40 к. ч., 1/4 — 20 к. ч. Для Франції — 60 ф. річно, 1/2 — 35 ф., 1/4 — 20 ф. Для Німеччини — 10 мар. річно, 1/2 — 6 мк., 1/4 — 3·50 мк. Для Бельґії — 90 б. ф. річно, 1/2 — 50 б. ф. 1/4 — 30 б. ф. Для Америки 2 1/2 ам. долярів річно.

Рукописів Редакція не звертає, неоплачених писем не приймається.

Ціна примірника 25 сот.

Рахунки платні і заскаржальні в Перемишлі, а замовляючий анонс вже тим самим без застережень годиться на це.

ТАРИФА ОГОЛОШЕННЯ: За текстом за 1 вірш міліметровий одношпальтовий (сторона має пять шпальт анонсових) 0·30 зол., для дрібних промисловців укр. інстит. 0·20 зол. Дрібні оголошо. 0·15 зол. за слово, найменше дрібне оголош. 1 зол., для шукаючи› праці подані безпосередно до Адміністр. по 0·15 зол. Оголошення в тексті 150%, дорожші, на першій стороні 300%, дорожші.

Редактор приймає щодня від год. 11—1.

Присуд в процесі У. В. О.

В суботу, 28 червня ц. р. закінчено цІломісячний процес УВО, в звязку з бомбовими атентатами, які відбулися на „Східних Торгах“ у Львові, у вересні минулого року. Запав слідуючий присуд:

„Підсудн. РОМАН ЙОСИФ БІДА, за злочин головної зради, сповнений через приступлення і приналежність до Української Військової Орґанізації, яка зміряє шляхом актів терору до відірвання зі зброєю в руці Східної Малопольщі, через орґанізування терористичних замахів і нападів, через спричинення вибуху експльозивних матеріялів в павільоні Східних Торгів дня 7 вересня 1929 р. при чому наступило важке ушкодження тіла Марії Штрайтівної, як теж ушкодження чужої власности — зістав засуджений, як безпосередний спричинник — НА КАРУ СМЕРТИ.

Підсудн. **ТАРАС КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ за злочин головної зради, сповнений через дальшу співучасть, зістав засуджений на 3 роки важкої тюрми, загостреної відокремленим замкнуттям і твердим ложем раз на квартал.**

Підсудн. **МИХАЙЛО ТЕРЕЩУК, на 4 роки важкої тюрми зі загостреннями.**

Підсудн. **ІВАН ВАЦИК, на 4 роки важкої тюрми зі загостреннями.**

Підсудн. **ОСИП НАОРЛЕВИЧ, на 4 роки важкої тюрми зі загостреннями.**

Підсудн. **ВОЛОДИМИР МАХНИЦЬКИЙ, на 4 роки важкої тюрми зі загостреннями.**

Підсудн. **ОСИП КИРИЛЮК, на 3 роки важкої тюрми зі загостреннями.**

Підсудн. **РОМАН КАЧМАРСЬКИЙ, на 2 роки важкої тюрми зі загостреннями.**

Всім підсудним, що зістали засуджені на важку тюрму враховано до кари відбутий уже слідчий арешт.

Девять підсудних, а саме: Володимира Попадюка, Стефанію Шушкевичівну, Михайла Колодзінського, Льва Гошовського, Володимира Лемішку, Степана Огородника, Юрія Онишкевича, Ярослава Кульчицького і Ярославу Клішівну звільнено від вини і кари.

Цівільну процедуру Марії Штрайтівної (о відшкодування) залишено без розпізнання.

Підсудні приняли присуд спокійно. Прокуратор зголосив касацію присуду. Також оборонці внесли покищо касацію смертного присуду пристосованого до Р. Й. Біди. Щодо решти підсудних оборонці застерігли собі 3 дні для надуми.

Наведений присуд являється для нас до певної міри несподіванкою. Визнаємо, що можна було сподіватись гострішою вироку! Очевидно не тому, неначеб-то обвинувачені були справді „винні“ і заслуговували на вищий вимір кари. Ні! Але були ми приготовані на найгірше, передовсім з огляду на цІломісячне завзяте цькування польської преси, яка всіми дозволеними а ще більше недозволеними методами, систематично підбехтувана польську тзв. „публичну опінію“ і намагалась витворити для обвинувачених якнайбільш несприятливу атмосферу. Ще далеко перед процесом було помітно, що — як ще жаден процес УВО в такій мірі перед тим, — особливо цей матиме „лиху пресу“. Читаючи її не було відомо, де кінчається звіт зі судової салі а де починається полєміка з оборонцями, грубі випади в бік обвинувачених, пеани і низькі поклони в бік поліції і підповідання прокураторові нових закидів і арґументів. В звязку з тим вистарчить, коли для характеристики апетитів і становища сусідської преси пригадаємо вперте лянсування підготовчих татарських вісток і припущень, про **8 засудів смерти і десятки літ тюрми**! От яким хотіли бачити вирок *вони*...

Тимчасом „провини“ підсудних виявилась того рода, що помимо небуваної пресії і цькувань „публичної опінії“, судові навіть при найкращому бажанню, було неможливо рішитись на вищий вимір кари. Бо й так уже сягнуто у вироках далеко через міру, в порівнанню до „провин“, що їх дійсно виявив перебіг процесу. Отже про якусь „лагідність“ не можебути навіть мови. Підемо ще далі й ствердимо, що це всежтаки булоб не перешкодило „публичній опінії“ досягти своє, коли б мабуть не згляд Поляків, на їхню власну, більш чим непевну політичну ситуацію. У всякому разі знають вони прекрасно, що тепер конюнктура не така, щоби можна собі дозволити на широке шафуваннями карами смерти! Бо й справді, хмарне і таки невидне польське політичне завтра! Знаменні були в тому звязку слова одного з оборонців звернуті до лави суддів-присяглих: *Панове, глядіть, щоб розвиток там, в політичнім життю, не йшов скорше, як розвивається Ваш процес тут!*“ Але рішаючим чинником в досягнуттю такого результату була всежтаки лава оборонців — особливож без д-ра *Л. Ганкевича* богато дечого виглядалоб інакше і — гірше.

Кари смерти і чергові десятки літ важкої тюрми, що в безконечній черзі спадають на голови і спини передовсім західноукраїнської молоді — і на той раз мабуть не останні! Вони є примусом історії, продуктом існуючої доби, який виростає з реального ґрунту незавидних краєвих життєвих умов. Оборона в процесі ясно і рішуче справилась з байкою, неначеб УВО була штучним витвором, вигодованим на Зах. Землях чужими аґентурами Навпаки, на процесі був яскраво виявлений стан нашого політичного існування, який цілком природомірно витворює передумови для розвитву УВО. Навряд чи польським властям пощастить зліквідувати колинебудь УВО, ліквідуючи поодиноких людей. Ліквідуючи успішно УВО, требаб перед суд найперше поставити жахливі передумови нашого політичного стану, що існування УВО взагалі уможливлюють. Але разом з тими передумовами, Поляки мусілиб на суд поставити *себе самих*.

Переґруповання фронту.

— Куди-б не поглянути, на Схід чи на Захід, скрізь помітно повільне але нестримне назрівання політичних подій, які в наслідках знова потрясуть світом і напевно змінять його теперішній політичний вигляд. На Заході, окрім затяжної крізи капіталізму, яка висловлюється в пароксизмах світової господарської скрути, спеціяльно в Европі постійно заогнюється конфлікт двох велитенських союзницьких потуг, *ревізіоністичної і протиревізіоністичної*. Цей конфлікт возглавлюється на зовні противенством поміж Італією і Францією. Не будемо твердити, що цей конфлікт вже завтра чи за рік покінчиться війною. Час тут не має такогоміродатного значіння, як радше сама суть і неминучий ефект конфлікту. Але також на Сході творяться нові можливости. Большевія переживає тепер своєрідний „промежуточний“ час; сталінівська політична лінія, до якої достосовувалась на протязі двох останніх років вся радянщина, прорвалась на селянській колєктивізації. Але якоїсь другої політичної лінії ще не піднайдено. Натомість, проти себе стоять аж три комуністичні ґрупи, кожна зі своєю власною „лінією“ — отже ґрупа мілітарна, „бонапартистичнокуркульська“ возглавлювана Ворошиловом, ґрупа „центрово-колєктивізаційна“ і ґрупа „ліво-ортодоксальна“, переважно молодняцька, комсомольська, яка як сеш хоче повного здійснення комунізму. Оце має відбутись комуністичний конґрес, на якому мають бути вирішені всі спірні большевицькі питання. В большевицькім підземеллю клекотить, а експльозія є в кожній хвилині можлива. — З окрема, не будемо основніще застановлятись над ситуацією Польщі. Вона аж надто добре відома: кріза на *всіх* ділянках, нужда, безвиглядність і підмінований політично ґрунт, який кожного дня може закінчитись зударом опозиції зі санацією. Ось на загал ситуація в Польщі і поза нею, про яку кажемо: *грядуть події! Існують можливости і в дальших перспективах неминучість переворотів! Стоїмо на ґрунті, який трясеться і одного дня зрушиться. Але чи ми до грядучих подій підготовані? Чи зуміємо в отім що гряде і твориться, здійснити в повнім обемі нашу державно-визвольну мету? Чи ми готові? Чи може бодай готовимось?*

В існуючих умовах українська політика *мусілаб* собі сконкретизувати засадничі політичні питання і на них відповідати: Як маємо заховатись на випадок повторення і поглиблення польських випадків з травня 1926 р.? Як взагалі з користю для себе ми повинні реаґувані на існування гострого внутрішньо-польського конфлікту? Що робити на випадок інтервенції і війни Польщі з большевією? Що на випадок побіди Польщі? Що на випадок побіди большевії? З тими можливостями треба числитись і ті можливости використовувати для здійснення *нашої* справи. Як саме? Чи має на це відповідь наша партійно-політична репрезентанщина? Твердимо з усею рішучістю: ні! А повиннаб, *мусілаб* оту відповідь мати! Нам неможливо йти ані з одними ані другими, бо побіда котроїсь з обох сторін є смертію для цілости нашої справи. Слід отже, сконкретизувати собі чітко і ясно чи і як є можливо виграти і здійснити нашу справу всупереч обом тим силам і якраз завдяки існуванню їхнього конфлікту? А далі, що робити коли прийдуть рішаючі події в самій тільки Польщі? Хоч в іншій формі, тоді знова матимемо за спиною загрозу большевії, до якої допустити не можемо. Що робити, коли прийдуть рішаючі події в самій тільки большевії? Тут знова стаємо перед питанням характеру тих подій. Інакше буде виглядати справа, коли експльозія почнеться на Кремлю а інакше, коли зриви прийдуть на місцях. Але в обох випадках за спиною матимемо Польщу, якої інґеренція нам не може бути бажана. Або в другій площині: що, коли німецька ревізіоністична атака прибере форми сконкретизованих чинів? Що, коли перед усіми можливостями, які виринають в Польщі чи в большевії, чи поміж ними обома, прийде найперше до зудару обох протилежних *европейських* таборів? Польща чи хоче чи не хоче, *мусить* бути в цей конфлікт втягнута! І зрештою, чи відбувається в звязку з усім тим відповідна підготовка *українського* внутрішнього ґрунту? Чи орґанізаційна структура нашої суспільности і система його внутрішно-політичного зріжничкування відповідає засадничим вимогам часу?

Одначе в площині наведених питань українська „політика“ нинішних днів, української визвольної справи не розглядає. Як і перед війною, так і досі переважає у нас тип політика-посла, який поза своїм партійним подвірячком світа божого не бачить, для якого вся національна проблєматика вичерпується на робленню віч і в боротьбі не за засади а посади. Тотеж, оті панове прекрасно себе почувають в умовах злочинної української демократії, де не несуть на собі жадної відповідальности за всі оті засадничі справи. Як солодко є бути в тих умовах — некомпетентним! І ще солодше — ходити в гонорах „провідників“ суспільности. А йде власне про це, щоби не „репрезентувати“ але *вести*.

Перед війною йшли події, але ми їх не бачили і забовтались у війну і революцію, отак навманя, без оцінки ситуації, без пляну і перспектив, без найменшого обчислення і передбачення. Ще раз кажемо: програли нашу справу не вояки а загирив її *політичний провід*! Нині знова грядуть події, знова творяться величезні можливости, але нині ми знова бовтаємось в світовій історії, без рішень, без напрямних, без керми і вітрил. В умовах де потрібно структурально-орґанізаційного політичного зріжничкування, сидимо всі на місци одною великою неповоротною ундівською чи якою іншою радикальною партійною купою, з якою абсолютно нема шо почати і якої для жадної справи не можна порушити. В головах щей досі сидить чад посольської австрійщини — віча, посли, інституції...

Щож одначе робити? Передовсім мусить бути за всяку ціну змінена політично-орґанізаційна структура нашої суспільности, бо її поділ по соціяльно-партійному прінціпу, так як цей поділ виглядає тепер, є в існуючих умовах найповнійшим абсурдом. *А якщо говорити про зріжничкування, то воно мусить опреділюватись в першу черґу тактично-визвольними моментами*! Це засадниче. А по друге, на провідні місця належать *цілі мужі*, а не вічно боязка і вічно некомпетентна репрезентативна збиранина, з якої кождий член з окрема може й має свою думку, але більше як огню боїться її висловити. Чим скорше ота політична ломка між Українцями прийде, тим буде краще. Зрештоюж ростуть в краю нові політичні сили, які оту ломку таки вимусять.

Наші приятелі — ендеки.

Мусимо їм бути вдячні, бо в останніх тижнях взялись щиро і безінтересовно за якнайбільш широку та інтенсивну пропаґанду української справи. Не минає дня і не виходить ані одно число їхніх ґазет, щоби панове з під стягу польської чорної сотні не насичували умів своїх читачів заєдно новими опирно-кровавими ревеляціями, про українство, революцію, гайдамаччину... і — finis Poloniae! Не є добре, що Пілсудський аж так довго не допускає ендецької братії до державного корита. Люди поробились через довгий піст страшно злі, непривітні, і надмірно холєричні; жовч і злоба на очах дусить людий. Ну й лаються — вуха болять слухати! Але до ендецького голосу нам прислухатись треба. Нині більш чим коли небудь. Чотири роки режіму пілсудчини привели до цього, що ендеція внутрішньо сильно сконсолідувалась, зробилась не тільки злобна і холєрична, але теж незвичайно боєва і ударна, має незвичайно загострений апетит на владу і заповідає нині явно і славно, що скоро чи пізно ендецький побідний похід по владу всежтаки почнеться... Нині Польща стоїть перед далекосяглими внутрішними рішеннями, а завтра може статись, що пілсудчина прорветься.. Що потім буде, ніхто не знає. В польських справах мусимо числитись з „великим невідомим“; на всякий випадок може початись мексиканське представлення, щось з репертуару 1926 р. — У всякому разі, в тій чи іншій формі. ендеки ще прийдуть до голосу. І зі свого боку, мусимо визнати певну тиху симпатію до їхнього табору. Симпатія ся полягає в тому, що вони є принайменше щирі з нами. Не кривлять душею. Говорять ясно і просто, що нас ненавидять і нас бояться. Відносини з ними і до них зводяться до найпростіщої і найбільш природної формули наших добросусідських взаємин, які вичерпуються в поняттю: wytępić! Це з їхнього табору пішло по світі крилате і таке глибоке слово: dopóki świat światem, nie będzie Polak Rusinowi bratem! З ними нема брехні, нема ошуканства, нема dwóch bratnich narodów, нема walki bratobójczej, нема węzłów krwi і фраз санаційних про waszą wolność i naszą. Нема poczciwego ludu ruskiego, нема жадних визволювань України, нема бляґи і буйди і жадних угодових „гоцків-кльоцків“. Волимо явних ворогів як забреханих санаційних приятелів. Коли приходять ендеки — заісновує принайменше гострий і свіжий воздух конфлікту, боєва атмосфера, боротьба за голе існування, бо раз уже нарешті

хтось з нас мусить когось взяти за лоба. Інакше обі сторони зможуть про себе взаїмно і до безконечности говорити словами одного з поліцаїв на процесі УВО: widzisz Józiu, i umrzeć nie umrzesz i żyć nie będziesz... І коли йде про наш смак, ми волілиб колиб при владі були ендеки. Бо тоді, або вони зломилиб нас цілковито, або опредилилиб в незвичайно загартовану і здісціпліновану розривну політичну потенцію. У всякому разі — скінчилосьби наше теперішнє животіння. Ундівщина також... І синекури наших народніх репрезентантів. Але стільки українського щастя нараз не можна собі навіть подумати...

Ю. М.

Живі трупи.

Політичні маячіння недобитої еміґраційної кацапії.

Один із видних провідників завміраючої чорносотенної московської еміґрації, керівник „Крестьянской Россіи“ *С. С. Маслов*, виголосив в тих днях в Празі відчит на тему: „Що чекає Росію по упадку більшовицького режиму“?

Добр. Маслов заявив передовсім, що як воно не болюче, але „треба буде рахуватись з новою міжнародною дійсністю“ і в першу чергу, погодитись з фактом існування нових держав, що повстали на окраїнах бувшої Російської Імперії, отже Литви, Латвії, Естонії, Фінляндії і Польщі. Одначе в справі східних границь Польщі „мусітеме бути переведена річева ревізія“.

Проте, найбільша небезпека „скривається в українському самостійницькому руховї, який з усіх сил намагається відірвати Україну від Московщини“. На думку Маслова, відносні українські стремління підтримує Анґлія, яка хоче забезпечити собі геґемонію в Азії, шляхом ослаблення Росії. При цьому Маслов покликався на недавну промову Льойда Джорджа(?), в якій цей заявив, що є „необхідно розшматувати російського кольоса, який загрожує анґлійським інтересам в Азії.“

На думку Маслова, після упадку большевиків наступить на просторах Росії небувала анархія, яку використають лише українські сепаратисти. Длятого теж, московська еміґрація мусить напружити всі сили, щоби обєднаним політичним фронтом бути приготованою для остаточної ліквідації большевизму і реституції „прежней государевенной мощи Россіи“.

Відчит Маслова являється дуже характеристичним симптомом для найновіщого політичного руху, який в останніх часах посилюється серед московської еміґрації, є близько перед конкретним здійсненям і спрямовує до цього, щоби сотворити орґанізаційне обєднання всіх московських еміґраційних елементів, для боротьби з комунізмом і грядучим розвалом Московії. З природи річи, головного ворога добачують — в нас. Хоча знають, що колеса історії вже не відвернуть, то всежтаки, борсаються, горланять, щось там навіть орґанізують, аби спасатись, аби не вмерти отак неславно, по европейських еміґраційних сутеринах. Розуміється, поважної небеспеки вони не представляють. Викликують лише оте співчуття, яке мається для людей, що конають, але не можуть вмерти.

На які помисли оті аґоніки не йдуть аби тільки рятувати свою „неділімую матушку“, хай за ілюстрацію послужать пропозиції, що їх робить львівський „Русскій Голос“ ухівському Др. О. Назарукові. Др. Назарук уділив недавно краківській ґазеті „Głos Narodu“ політичне інтервю. В ньому між іншими говорив, що Українці від назви „Русь“ не мають чого відрікатись, бо Русь була колись одна, але потім зріжничкувалась і повстали три руські народи: москалі, білоруси, ну і — українці. Отже термін „Русь“ має не національне, але політично-соборне, традицийно-історичне і расово-племінне значіння. На загал, др. Назарук виїхав перед „Głos-ом Narodu“ з відомою гетьманською концепцією „трьох Русей“, може трошки скривленою, але доволі „руською“, щоби викликати у „Русского Голосу“ не тільки глибокі уклони в сторону дра Назарука, але й такі дивовижні висновки:

„Тільки Панрусь, як федерація державних русских народів, може під знаменім національної і імперіяльної єдности, зберігти теріторію, дати Малій Русі все, від тризуба і жовтоблакитного прапора до уряду і армії, від народної школи до університету і академії, від громадської самоуправи аж до автономії областей, державности Малоросії, великодержавности Росії! і коаліції з Польщею!“ (Переклад з Русск. Голосу. Ч: 47, з 26 червня ц. р.)

От-так концепція! Треба справді дійти до краю розпуки, або до повного старечого здитиніння, щоби додуматись до єдиної-неділимої в сполуці з тризубом і жовто-блакитним прапором! Це можна пояснити тільки маячінням в аґонії. Аби швидше скінчилось... Тяжко слухати.

.кс.

На слідах одної афери.

(Докінчення).

На доказ правдивости своїх слів витягає з кишень ряд оферт й посвідчень в німецькій мові, писаних рукою на звичайних безфірмових блянкетах паперу, адресовані звичайно: „АнҐерри Ґенераль Мисак“.

Спершу А. не вірить, навіть начинає сварити на Мищака. — Якто, каже, Ви на так відповідальному пості в підпольній орґанізації та маєте так конспіративні доручення й Ви так легковірно підступаєте з ними та виявляєте їх першому ліпшому стрічному на вулиці, зовсім чужому Вам чоловікові?

Це Мищака ніяк не спантеличило. — Бачите, каже, я розпоряджаю властивістю, вже з першого погляду розпізнавати характери людей, при тому Ви військова людина і щиро кажучи, я почув до вас зразу якусь особливу симпатію, тому буду дійсно дуже радий, якщо Ви з більшим довірям будете ставитись до мене. Я знаю каже, що тепер всюди вештаються пройдисвіти і обманці всякого калібру і длятого власне важко порядній людині повести в теперішній час якенебудь діло.

Всеж таки, щоби Ви могли самі пізнати мою щирість, я представлю Вам в детайлях цілу мою місію. Отже до продажі є: 25.000 крісів, 2.000 машинових крісів, 1½ міліона набоїв. Ціна: за ручний кріс зі сотнею набоїв — 6 ам. долярів. Завдатку не беру жадного. Сума платна не до моїх рук, а на означене конто в банку і то аж по одержанні оружжа. Кошти транспорту і достави аж на означене місце покриваю я сам. Теперішня сховка оружжа є тайною. Посередникові в тому інтересі зобовязуюся виплатити 10% провізії.

Розуміється А. здурів після цього.—Може й справді, думає. Бо так дивними видались йому услівя тої продажі і вкінці заявляє Мищакові — ну, гаразд. За два — три дні, або скажім точно, дня 30. травня о год. 12. в пол. на 'отому (означує) місці, я приведу Вам людей, які можливо куплять у Вас ці запаси муніції.

Тимчасом в душі постановив він собі за всяку ціну донести про цю справу негайно українському зорґанізованому громадянству з яким хоч не мав до того часу жадних звязків, то всеж таки припускав, що вони може щось знають про Мищака та його роботу. Тому теж А. якстій звязується з відомим йому Наддніпрянцем, а цей знав знова особисто одного громадянина якого повідомляє теж запискою з дня 29. травня ц. р.

В міжчасі себто *в днях 28. і 29. травня* фама про Мищака розійшлась вже досить широко по місцевій російській кольонії. Важне тут те, що тепер вже ніхто з поміж них не сумнівався в його шантаж, бо про справу оружжа говорив він в такій самій „тайні“ кожному стрічному Москалеві.

Від двох бувших рос. офіцирів виманив він між иншим також по 1 — (одному ґульденові) набалакавши їм передтим цілу копицю про свій російський патріотизм, про ненависть до большевиків, про втрати в наслідок революції, про пімсту ітп. — Позатим я припускаю, що надто богато лиха він тут ще не накоїв, бо сидів між иншим в хаті Н. Н. й писав листи.

30. травня 2 наших людей з названим А. їдуть на означене місце. Мищак вже жде. Мищак зразу заявляє: — оттут мої особисті документи, оттут оферти на скількість оружжа, а оттут повновласти — й ще витягає якісь папері, витинки з ґазет, говорить не до речі, такщо на присутніх робив враження ідіота, якогось вже здурноватілого маняка.

Згаданий громадянин звинув всі ті папері в трубку й без довгої церемонії каже: — а тепер, пане Буржинський, — гайда, йдемо на поліцію.

Щось трохи він пручався, не хотів йти, але під загрозою, що закличеться найблищого стрічного поліцая, рішився таки рушити з місця.

Тутешна поліція з місця арештувала його за недозволений перехід границі. Це „принесло“ йому два тижні арешту, який в пятницю 13. ц. м. йому скінчиться. Зовсім можливо, що в пятницю його „перешибують“ на польську територію. Тоді він готов знову появитися в краю.

Як довідуюся на поліції подав Буржинський, що родився під Київом в сімі землевласника Мищака-Буржинського. Гімназію кінчив у Київі і до 1914 р. ходив на політехніку. З вибухом війни його мобілізують. По скінченню старшинської школи, його приділяють до якогось технічного відділу. До 1917 р. досягає степень сотника. В часі революції є він спершу біля правительства Скоропадського, потім переходить на сторону Петлюри. Підчас відвороту армії Петлюри, переходить в повстанці, з якими пізнійше дістається на польську територію. З Польщі переїзджає за кордон ніби лікуватись. В протоколі подає дальше Буржинський цілий ряд своїх поїздок по Австрії, Німеччині, Франції, Чехії, Югославії, Польщі, тощо. Всюди ніби має він окремі доручення від українських закордонних представництв, всюди окремі місії, всюди співпрацює з найвидатнійшими українськими діячами. Вкінці через Румунію переїздає на Україну і там засновує „Всеукраїнський Повстанчий Комітет“, який його й делеґує, як свойого особливого представника за кордон. Головою того комітету на Україні має бути ккийсь Петро Дорошенко, головним отаманом отаманів повстанців К. Чорній. Особисті його документи виставлені саме тим комітетом, стверджені „Військовим Міністерством“, підписані „шефом ґенерального штабу отаманів-повстанців“ й переложені ріжними нотарями на чеську, німецьку, і французьку мову. Свою нову закордонну місію почав він з Чехії. Тепер через Польщу приїхав до Данціґу. — На тому протокол кінчиться.

Поміж паперами Буржинського найдено розірвану візитну карточку о. Головецького з адресою „Рома III. Піацца Мадонна Деі Монті 3“. Дальше відпис його останнього листа до Сляпети, з якого малоб виходити, що цей Сляпета є майором чеського ґенерального штабу. Дальше найдено при Буржинським рецепіс на 32.200 Кч., висланих на імя того Сляпети. Виходилоб, що інтереси між Буржинським а Сляпетою досить грубі. Дальше найдено у нього другий рецепіс з 1929 р. з Праги до Будапешту на імя Бориса Бутенка. Цей Бутенко мав бути колись міністром залізниць на Україні й має зараз перебувати в Будапешті. В записнику Буржинського біля імени Бутенка є це така замітка Іґерґатосоп II. Ісколя утца 13. Догани Леведекорп. Кромі того найдено поручаючі листи до Югославії. Також візитівки всяких „лицарів“, пасованих мабуть Остряницею, та посвідку, що відсидів тюрму за недозволений перехід німецької границі; видно нефортунно замотався йому між паперами той „документ“.

К. Н.

Ф. КРУШИНСЬКИЙ. 2)

ГЕРОЇ ЗАКАМАРКІВ.

(Сучасний український вертеп).

А, врешті, то будьмо справедливі: чи отак бодай одного с.-ф.[1]) виволікли коли в ночі оті герої, що зганяють злість на якомусь бідному Середі, котрого провиною було тільки те, що разом з нимиж перебув на українськім полі бою й ані с.-р.[2]) ані с.-д.[3]) не післав виручати Болбачана? І справді, чи не досить було одного Болбачана?!

Думаємо, що і цих двох фантазій вистарчить щоби довести, що Каліш — славне місто.

Але досить фантазій, бо як почнемо копатись доведеться землю ґризти...

Крім фантазій має Каліш ще й свою драму. Драму сміху кріз сльози, драму плачу на людське посміховисько.

В тій драмі, усе йде як у справжній драмі, є в ній завязка, тобто інтриґа, є й акція — більш чи менш інтензивна, є пункт кульмінаційний, ну і розвязка — тобто смерть головного героя. Смерть мусить бути обовязково, без неї нема драми. Він може після опущення завіси встати й піти вмитися, але впасти мусить — це його обовязок. Словом, так самісінько як і в нашій драмі. З маленькою, що правда, ріжницею.

Оскільки в правдивій, так би сказати, драмі артист дійсно хоче вмерти, бо сильно заплутається — чи то в життєвих обставинах, чи то між чужими жінками та їхніми чоловіками, то в калішській драмі головного героя змушують вмерти, хоч він й не заплутався і чужих жінок не спокушував. Словом, тут не актори грають, а акторами граються, от так як у нашому стародавньому вертепі.

У вертепі артистів, що ними є фіґури з дерева чи паперу, — приводить в рух певна, схована за сценою особа при помочі певних приладів. Через те možнаб було краще нашу драму назвати по стародавньому — українським вертепом. Це буде зовсім відповідне слово. Бо вертеп, як і наша драма, може відбуватися день, два і тиждень, словом, так довго, як цього хоче особа за сценою. А був у нас навіть такий вертеп, що тягнувся цілий піст, а то й довше. Калішська драма тягнеться вже довго, а коли скінчиться — невідомо. Що певного часу „вмирає“ якийсь герой, але драма не вичерпується, бо актори остаються. Героя завше можна знайти, про це вже дбає особа за сценою.

Отже, все промовляє за те, щоб калішську драму назвати прямо вертепом. Сучасним українським вертепом!...

II.

Головні особи сучасного українського вертепу.

Перед тим, як писати драму чи вертеп, треба укласти спис дієвих осіб. Це вже такий порядок. Рівнож, необхідно дати певний опис цих осіб — головні їхні прикмети. Ці прикмети мусять характеризувати — соціяльне становище актора, скажемо — козак, поміщик, ґенерал, дяк чи писар. По можливости — вік, це теж має своє значіння, ну, і те хто чим особливо визначається.

Почнемо з особи Андрія Миколаєвича Лівицького, головної фіґури нашого вертепу.

1. Андрій Миколаєвич Лівицький.

Андрій Миколаєвич — син козацького поміщика, чи поміщицького козака, (докладно невідомо), з Полтавщини. Це, здається, був найсильніщий арґумент для того, щоб йому дісталася спадщина по покійному Головному Отаманові С. Петлюрі, котрий, як знаємо, походив з Полтави.

А щодо віку Андрія Миколаєвича, то всім нам ще в памяти гучний ювілей 50-ліття, котрий відсвяткували всі українські орґанізації на еміґрації з урядом на чолі. Особливо вразила велика кількість привітань ювілятові і то з кожного осередку, де перебуває ця еміґрація. Сам премієр Прокопович вислав їх щось з десяток від ріжних уґруповань: від с.-ф., від Ц. К. партії с.-ф., від виконавчого комітету партії с.-ф., від представництва с.-ф. за кордоном, від урядової ґрупи с.-ф. та від себе особисто. Так само галузі інших партій та орґанізацій привітали ювілята, та не пастиж задніх і військовим, що в свою черґу слали поздоровлення Тичасовому Головному Отаманові, котрий так багато прислужився українській військовій справі.

Особливих прикмет Андрій Миколаєвич не має, хиба що до таких можна залічити лише одну зміну в його поставі, яку кождий зауважив, хто з ними блище зустічався. Ще заки був премієром уряду УНР — ходив усе згорбившись, ледве пересуваючи одну ногу за другою. А після приняття тимчасової гідности Головного Отамана — випрямився, бадьоріщий став, ходить наче юнак, котрому усміхнулися чудові дівочі очі. До свіжих змін треба рівнож віднести і те, що тепер у кожній промові і розмові та листі — обіцяє на другу весну вже не сидіти бездіяльно на еміґрації. Прямо каже, що це вже остання зима, літо, весна чи осінь в залежности від того, в якій порі року промовляє чи пише листа або універсала.

Зрозумілі ці зміни, коли приняти на увагу його скриту мрію про те, що титул „тимчасового“ з бігом часу затреться в свідомости еміґрації зовсім. І ця глибока свідомість будучої зміни надає його праці тієї шаленої жвавости і розмаху, які то за останній час помітив кожний еміґрант.

— „Це вам, — каже — не петлюрівшина, досить вже набалакались, треба і за діло братися“...

Або прямо: — „Досить вже маємо петлюрівщини, пане полковнику,“ — звернувся він одного разу до полковника Чеботаріва, б. начальника охорони Головного Отамана.

Словом, отой житєвий горб, що накладав тавро якогось невимовного жалю на всю фіґуру Андрія Миколаєвича, раптом зник. Певне цей горб і школив, головним чином, йому висунутися на чоло подій ще на Україні. Та його, на жаль, не знав ніхто і ніде; що правда, він нічим особливим себе не виявив.

Політика партії с. д., де він рахувався членом ще з юних літ — його не цікавила, напрям її був йому байдужий; направо чи на ліво, все одно, аби десь бути в рахунку на випадок потреби. Тай мода тоді була така, щоб молоді роки провести більш-менш бурно. В зрілих літах Андрій Миколаєвич від цієї політики сторонився, а в українську революцію зовсім пішов самопас. Вийшов так сказати, в соціял-демократичний запас. Остався на випадок „посполитого рушення“, коли вже не буде с. д.. щоб дірку заткнути.

Не граючи видатної ролі в партії, не міг показати себе підчас нашої боротьби на Україні. Займав, правда, досить високі посади, а в березні, здається 1919 р., був навіть іменований міністром юстиції, але яка тоді була юстиція? Кожний тоді мав свою юстицію: Волох свою, Семенсенко свою, Шапула свою і т. д., без кінця. Кождий, хто тільки мав охоту, міг запровадити свій суд, видавати вироки, карати (бо ніколи такі суди не виправдували: раз попав під суд, то не для того-ж, щоб його виправдувати!). Через те саме Андрій Миколаєвич так тоді судів і не запроваджував. При владі були с. д. та с. р. отже, їх не було за що судити (так він думав), а на решту партій і на громадянство була справедливість у ваґонах Шапул, Хомадовських та інших. Шапула навіть мав спеціяльне крісло, на американський взірець.

А, врешті, то запасовий соціял-демократ, яким по суті почував себе Андрій Миколаєвич, не міг навіть і в ролі міністра юстиції виявляти свої функції. Він навіть боявся, бо с.р. були в більшости й взагалі рахувалися старшими в політиці. Військової-ж влади Андрій Миколаєвич ще більше лякався. Через те обмежився внутрішньою роботою в міністерстві — складав штати, виробляв форму для возьних, визначав утримання для урядовців і т. д. та ждав, коли кордонна охорона стане твердою ногою на наших границях, а міністерства з ваґонів перейдуть до сталих палаців; взагалі, коли почнуться нормальні, людські часи.

Хоч треба віддати йому справедливість, бо й ділом займався: виробляв судові устави. Пригадую, як приходив до Головного Отамана з докладами про компетенцію волосних судів. Прийде, бувало, о пів до четвертої по обіді, а кінчить доклади рівно після півночі або і після других півнів. Головний Отаман часто приїздив з фронту змучений вічними турботами і напруженням, то залюбки час від часу дозволяв собі на таку розвагу. Андрій Миколаєвич починає свій доклад про волостні суди обовязково чимсь пікантними, з життя, скажемо, сільського попа. І так потроху дійде до земського начальника і предводителя дворянства. Звичайно, життя цих сфер на Україні було дійсно ріжнобарвне і оріґільне, і через те, про волостні суди так докладу і не почне.

Зле це було чи добре, але це рішило про цілу будучність Андрія Миколаєвича. В ньому через оті балачки відкрито не аби які дипльоматичні здібности. А за тим і відповідне призначення — на голову нашої дипльоматичної місії до Варшави. Бо дійсно, міг заговорити людину до смерти.

В осени 1919 р. Андрій Миколаєвич призначається на нову посаду і від цього часу його скриті якости розцвітають буйним цвітом. Він був свідомий своїх дипльоматичних якостей і рівнож того факту, що ніхто інший на цьому місці його не замінить, або як він тоді жартуючи висловлювався: „Нема другого дурня, щоб свою голову підставляв“.

— „Я, казав він, підморгуючи лівим оком, — знаю, як наші козаки їздили колись до Варшави і назад не вертались“... Натякав очевидно про Наливайка: Поганий, що правда, був з нього козак, але не будемо перекручувати історичних фактів: чогось він боявся своєї місії. Мусів щось поганого передчувати...

(Продолження буде).

[1]) Соціялісти-федералісти (партія).
[2]) Соціялісти-революціонери (партія).
[3]) Соціялісти-демократи (партія).

ПРОЦЕС УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

Девятнайцятий день розправи, пятниця 20. VI.

На вступі предсідник стверджує, що Осип Кирилюк сидів вже раз на лаві підсудних в звязку з голосною демонстрацією на площі Юра в дні 18. березня 1923 р. Суд присяжних звільнив Кирилюка 22. VI. 1928.

З черги, оборонці підсудних поставили ряд внесень на переслухання в характері свідків.

1) Кількох вязнів (подано імена), з якими Огородник сидів разом на келії, які бачили на його тілі сліди від побоїв.

2) Кількох вязнів, які були свідками як Махницького брали поліційні аґенти зі судових арештів і вели на поліцію для додаткового переслухання.

3) Управу кооперативи „Червона Калина“, де працювала Ярослава Клішівна, на обставину, що Клішівна не могла вести тої роботи, яку їй закидує акт обвинувачення.

4) Редакторів Яна Щурка і Евг. Турбацького, які ствердять, що від травня 1926 існує у Львові телефонічний підслух.

5) Ред Дм. Паліїва та Івана Тиктора, що вони є зареєстровані як власники „Нового Часу“.

6) Бувшого президента Окр. Суду в Бережанах, що „Пласт“ є леґальним товариством і в своїй діяльности не виступає поза межі програми встановленої для пластових товариств в цілому світі.

7) М. Заячківського і Івана Стебелецького, що тов. „Сокіл“ нігде не улаштовує військових вправ.

8) Акти справи Василя Атаманчука і тов. та акти справи Марії Кравців і тов. для ствердження, що присяга УВО має зовсім інший зміст ніж той, що його подали Кирилюк і радник Івахів.

Свідки під 5, 6, 7 і 8 викажуть що відомости і зізнання радника Івахова є оперті на фалшивих даних).

8) Зажадати від Громадської Ради в Винниках під Львовом відомостей чи мешкає там Еміль Рибак, якому Кульчицький мав вручити „Сурму“. (Оборона має відомости, що такої особи в Винниках тоді взагалі не було).

9) Степана Цара, який потвердить, що Крушельницький ніколи не намовляв його до підпалу державного ліса у Винниках та фільварку в Чижиках.

10) Др. Прийму (лікаря у Львові) який лічив обложно хорого Крушельницького і який ствердить що до 5 вересня 1929 Крушельницький не покидав ліжка.

11) Ствердження з протоколів судових і поліційних арештів, що Крушельницького переслухувала поліція тоді як він вже рахувався вязнем судових арештів.

12) Переслухати батька підсудного Крушельницького, який ствердить, що слідчий суддя заборонив йому говорити зі сином про побиття його на поліції.

13) Переслухати Евстахію Карпяківну і Евдокію Вацик, які покажуть судови покровавлену сорочку Івана Вацика, яку він видав до хати з поліційних арештів. Поліція видала матері прану сорочку, але мимо того сліди крови видко.

14) Ключник Завіша ствердить, що на дві години перед покликанням Вацика на переслухання до слідчого судді, явився в судових арештах поліцийний аґент Радонь і сказав Вацикові, що він зараз забере його назад на поліцію.

15) Олекса Іваночка і Денис Гевко учителі в Поточиськах ствердять, що підсудний Колодзінський приїхав на вакації в половині червня 1929 до Поточиськ і звідтіля не виїздив аж до часу покликання на військові вправи.

16) Ключник Кубацкій ствердить, що дня 22. IX 1929 взяли підсудного Юрія Онишкевича зі судових арештів назад на поліцію, та що поліц. аґент Радонь заходив до келій судових арештів.

17) Любу Витвицьку, Вільгельма Корна, Олену Іванішин, Івана Плахтину, Volод. Помірка, Мик. Двуліта, які ствердять що в критичному часі Попадюк був в Коломиї і Ворохті, а не у Львові.

18) Романа Мостовича, Параску Пікас, Марію Волощак і Петра Андрушкова, які підчас конфронтації з Попадюком бачили на обличчі Попадюка синяки від побоїв.

18) Послів Ліщинського і Куницького яким рідня Попадюка жалілася, що Попадюка побили на поліції і просила о інтервенцію.

19) Богдана Кравціва який ствердить що Академічний Дім не є казармою УВО.

20) Цілий ряд свідків на обставину, що Біда був слідженний поліцією ще на пять місяців перед арештованням його.

21) Маврикія Шахтеля, купця у Львові, який сидячи на одній келії з Кирилюком бачив у нього сліди побоїв.

22) Цілий ряд свідків і судових актів на обставину, що на поліції існує система побоїв.

23) Цілий ряд визначних польських і українських політичних діячів на обставину, що положення Українців, Білорусинів і Литовців в теперішній Польщі є невиносиме.

24) Др. Ст. Федака і книгу рахунків Земельного Банку які докажуть, що неправдиві є зізнання радн. Івахова будьтоби полк. Евген Коновалець дістає 20 тисяч марок від німецького уряду на своє удержання, а правдою є, що Др. Федак як тесть полк. Коновальця висилає йому що місяця гроші на удержання і то від часу його виїзду зі Львова.

24) Володимира Дорошенка, який ствердить що неправдиві є зізнання радн. Івахова будьтоби УВО провадить революційну акцію тільки в Польщі. Десятки тисяч розстріляних і засуджених московськими судами на Східних Землях, це незбиті докази, що там йде завзятя боротьба з московським наїзником.

Трибунал відкинув всі внесення оборони, а допустив лише трох свідків: Любу Витвицьку, Вільгельма Корна і Олену Івантишин.

Двайцятий день розправи, субота 21. VI.

Переслухано згаданих трьох свідків, які ствердили що Попадюк був в критичний час в Коломиї згл. Ворохті.

Др. Ганкевич ставить між іншими внесення на переслухання через празький суд Урбанського (що живе тепер в Празі), який ствердить, що валізку з запальними матеріялами заніс на пл. Сх. Торгів, член УВО Плятон Полотнюк, що перебуває тепер в Данціґу.

Трибунал відкинув внесення Др. Ганкевича, а предсідник оголосив замкнення доказового поступовання. Після того відчитано суддям присяжних 47 питань відносно вини підсудних. А саме:

Відносно підсудного *Біди* 1) чи винен злочину головної зради, участь безпосередня (§ 58;; 2) чи винен злочину з динамітового закону (з року 1885) стаття 5 (змовився, щоби виконати цей злочин); 3) чи винен злочину з динамітового закону, стаття 4 (що сам виконав); 4) питання евентуальне: чи винен злочину головної зради, участь дальша; 5) питання евентуальне: чи винен злочину з динамітового закону, стаття 6 (достарчив вибухового матеріялу невідомому справникові);

Відносно підсудного *Крушельницького* 6) Чи винен злочину з § 58, участь безпосередня; 7) чи винен злочину з § 9 (спроба намови) і з § 166 (намаганий підпал) (ходить тут про намову Кульчицького до підпалу ліса); 8) чи винен злочину з § 9 і § 190 (намова до грабіжницького нападу); 10) евентуальне питання: чи винен злочину з § 58, дальша участь;

Відносно підсудного *Попадюка* 11) чи винен злочину з § 58, безпосередна участь; 12) чи винен злочину з динамітового закону, стаття 5; 13) чи винен злочину з динамітового закону, стаття 6; 14) чи винен злочину з § 5 і з динамітового закону стаття 4 (намова Біди занести валізку); 15) евентуальне питання: чи винен злочину з § 58, участь дальша;

Відносно підсудного *Терещука* 16) чи винен є злочину з § 58, участь безпосередня; 17) чи винен злочину з динамітового закону стаття 5; 18) чи винен злочину з § 8 і § 166 (спроба виконати підпал, невиконаний через зовнішні перешкоди); 19) чи винен злочину з § 58, дальша участь;

Відносно підсудного *Вацика* 20) чи винен злочину з § 58, дальша участь; 21) чи винен злочину з динамітового закону, стаття 5; 22) чи винен злочину з динамітового закону, стаття 6; 23) чи винен злочину з § 8 і § 166;

Відносно підсудного *Наорлевича* 24) чи винен злочину з § 58, участь безпосередня; 25) чи винен злочину з динамітового закону, стаття 5; 26) чи винен злочину з динамітового закону, стаття 6; 27) евентуальне питання: чи винен злочину з § 58, участь дальша;

Відносно підсудного *Махницького* 28) чи винен злочину з § 58, участь дальша; 29) чи винен злочину з динамітового закону, стаття 5; 30) чи винен злочину з динамітового закону, стаття 6;

Відносно підсудного *Кирилюка* 31) чи винен злочину з § 58, участь безпосередня; 32) чи винен злочину з динамітового закону стаття 5; 33) евентуальне питання; чи винен злочину з § 58. дальша участь;

Відносно підсудної *Шушкевичівної* 34) чи винна злочину з § 58, участь безпосередня; 35) чи винна злочину з динамітового закону, стаття 5; 36) евентуальне питання, чи винна злочину з § 58, участь дальша;

Відносно підсудного *Качмарського* 37) чи винен злочину з § 58, участь безпосередня; 38) чи винен злочину з § 58, участь дальша;

Відносно підсудного *Колодзінського* 39) чи винен злочину з § 58, участь дальша;

Відносно підсудного *Гошовського* 40) чи винен злочину з § 58, участь дальша;

Відносно підсудного *Лемішки* 41) чи винен злочину з § 58, участь дальша;

Відносно підсудного *Огородника* 42) чи винен злочину з § 58, участь дальша;

Відносно підсудного *Онишкевича* 43) чи винен злочину з § 58, участь дальша;

Відносно підсудного *Кульчицького* 44) чи винен злочину з § 58, участь дальша;

Відносно підсудної *Клішівної* 45) чи винна злочину з § 58, дальша участь; 46) чи винна злочину з динамітового закону, стаття 5; 47) чи винна злочину з динамітового закону, стаття 6.

Після прочитання питань суддям присяжним др. Старосольський іменем оборони поставив внесок, щоби до всіх питань з § 58, поставити ще й евентуальні питання з § 65 (заворушення публичного спокою) а до питань з динамітвого закону, поставити щей евентуальні питання з §§ 5, 6 і 166 к. з. (намаганий підпал). Крім цього просить др. Старосольський, щоби поставити відносно всіх обвинувачених ще додаткове питання з § 2 ґ (ділали під примусом).

Прокуратор спротивився цьому внескові оборонця, а трибунал після короткої наради внесок д-ра Старосольського відкинув.

4. тиждень розправи.

Промова прокуратора.

Високий Суде! Процес добігає до кінця й наближається хвилина, коли ви проголосите свій вердикт, на який жде не тільки львівське громадянство, але й уся суспільність, усе населення Польщі.

Я хочу представити вам ті злочини, за які відповідають оці обвинувачені.

Якаж є правна натура цих злочинів, що їх довершили обвинувачені? Цей процес має виразно політичне тло, бож провина обвинувачених — це державна зрада. Без наміру державної зради, не булоб і замаху на пл. Сх. Торгів і сьогоднішні обвинувачені не сиділиб сьогодні на лаві обвинувачених.

Щож це є державна зрада?

Є це злочин, за який кожна держава від найдавніших віків, ідучи за інстинктом самозбереження, карала найважче й найстрогіше. А карали й карають за цей злочин тому так строго, бо кожна держава не тільки не хоче втратити якоїнебудь частини своєї території, чи зовсім упасти, але кожна держава хоче задержати свій престіж, чого не моглаб зробити, якщоб не карала за ці злочини, що прямують до її знищення.

Обвинуваченим закидається державну зраду, тому, бо належали до УВО, отже до орґанізації, яка має на меті відірвати Східну Галичину від польської держави при помочі повстання. А обвинувачені мали бути саме тими, що це повстання мали на цілі приготовити. Обвинувачені вправді не викликали повстання, але вони до нього змагали. Бо якщоб УВО викликала вже революцію, то не булоб часу і не булоб уже як судити членів УВО за державну зраду. Тоді не ми їх судилиб, але вони нас, тоді злочин — перемінивсяби в чесноту. Бож це булаб побіда збунтованого народа. За політичні злочини, а передовсім за державну зраду, треба карати не тоді, як ті злочини виконано, бо тоді вже булоб запізно, але треба карати вже найменший намір зрадити державу. Держава мусить вже заздалегідь хоронити себе від зрадників та бунтівників, бо пізніше може бути запізно, як це бачили ми з французької і більшовицької революції, де Робеспієри і Леніни судили своїх вчорашніх володарів.

З 17-ти оцих обвинувачених судимо вісім за блищу участь у злочині державної зради, прочі обвинувачені як „пйонки“ відповідають тільки за дальшу участь у цьомуж злочині.

Вся діяльність УВО, є того рода, що її не може виконати одна людина, вся її натура і техніка є того рода, що якраз підпадає під § 58, отже параґраф головної зради А що обвинувачені є членами УВО, тому й вони відповідають за злочин з цього параґрафу. Твердж ще раз, що без УБО обвинувачені не поповнилиб своїх злочинів.

Ви, панове, чули вже про УВО від знавця радника Івахова. Хочу вам тепер коротко усю ту історію УВО повторити.

Повстала ця орґанізація в 1920 р. і триває уже 10 літ. Її ціллю — це, як дуже добре сказав один з обвинувачених, приготовити український нарід до революції. УВО має на цілі приготовити український нарід до нової революції так під оглядом ідеольоґічним, як теж і технічним, щоби другий 1917-ий чи 1918 ий рік не застав український нарід не підготованим. УВО хоче змілітаризувати тепер український нарід, щоби він був приготований до рішаючого моменту, який наступить з повстанням одної з тих 4-ох політичних ситуацій, про які згадував нам радник Івахів. *УВО бореться за визволення й обеднання українських земель зпід чотирох держав.* Твердили теж оборонці, що УВО бореться теж проти Совітів, а на приклад подавали харківський процес. Я низько клоню голову перед українськими патріотами, засудженими у харківському процесі, але рівночасно твердж, що УВО з засудженими у харківському процесі не мала нічого спільного.

Ми чули від радн. Івахова про ті реферати, на які розпадається УВО. І не всі обвинувачені належали до одного реферату. Бо ось маємо обв. Біду, який належав до боєвого реферату, а от Крушельницький до пропаґандивного реферату. А ось обв. Кирилюк вияснив нам, як Шушкевичівна втягнула його до УВО, використавши його важке матеріяльне становище.

Яка є ціль терору УВО? Ціллю терору — це між іншим рятувати честь українського народа, як про це пише „Сурма“, це показати перед світом, що Українці ведуть дальше боротьбу за свободу, не покорившись Польщі. Бо УВО головно звертається проти Польщі. Того рода вибух пекольних машин, як цей, що відбувся на пл. Сх. Торгів, має пригадати світові, що 7 мілїонів українського народа поневолені польською державою, що українському народові забрали усі політичні права, але він не вважає, що його доля остаточно вирішена. Оцей сильний гук, що дався чути 7. IX. 1929. на пл. Сх. Торгів був приготований тільки на те, щоби голосним відгомоном відбитися по всіх країнах Европи про гноблення українського народа під Польщею. Виконування актів соботажу має на цілі більш-менш те саме, що й виконування актів терору.

Ідеольоґія УВО — це безкомпромісова боротьба проти Польщі, а кожне слово її офіціяльного орґану „Сурма“ є начеб рукавицею, киненою в лице Польщі. На Польщу пливе повінь „Сурм“, які мають на цілі приготовити ідеольоґічно український нарід до повстання, а акти соботажу й терору мають виробити за границею прихильну атмосферу для цього майбутнього повстання.

Всі ті чинности УВО складаються якраз на поняття державної зради з § 58 к. з. Є це типові, клясичні чинности, що зміряють до доконання цієї державної зради.

А тепер скажіть, панове судді присяжні, чи ті, що беруть чинно участь в УВО, що з рукою на револьвері присягають на смерть і на життя, що будуть вірні УВО, що других до УВО вербують, кольпортують „Сурму“, підкладають пекольні машини, чи всі вони не поповняють злочину головної зради? Певно, що одна „Сурма“, чи бомба не може ще викликати повстання, але всі ті чинности разом взяті є спрямовані на те, щоби викликати повстання, а це вичерпує умови параґрафу 58 І тому всі обвинувачені, які ті чинности виконували, поповнили злочин головної зради.

Підсудний **Роман Біда** сидить на першому місці між обвинуваченими. І йому справді належиться перше місце між ними, бо він висувається між ними як найбільше активний член боєвого реферату.

Злочин з § 58 поповнив підс. Біда тим, що 1) належав до УВО, 2) розвивав дуже успішну діяльність в секції саботажово терористичній, 3) виконав акт соботажу на пл. Сх. Торгів.

До УВО вступив, бо вважав приналежність до УВО обовязком кожного свідомого Українця, а в орґанізації був визначною одиницею, бож тільки йому доручали переводити люстрацію маґазину зброї, який містився у Махницького. Він комунікувався безпосередньо з шефом орґанізації, він доставляв Попадюкові людей зі Знесіння для доконання актів соботажу, він врешті відігравав визначну ролю в плянованому замаху на ком. Федунішина.

Тому підс. Біда відповідає за безпосередну участь у державній зраді й тому ви, судді присяжні, повинні з чистим сумлінням потвердити перше питання.

Але тим головним своїм злочином підс. Біда поповнив рівночасно й інші злочини з динамітового закону.

Якаж була оборона Біди? На поліції спочатку до всього признався, ба, більше написав власноручно карточку, де заявив, що особисто заніс валізку на пл. Сх. Торгів. Теж дуже характеристичною була оця його зустріч з ком. Федунішином на коридорі поліційного будинку й оця його заява, що йому було доручено вбити ком. Федунішина. Але щож, Біда належить до того рода людей, які ніколи не повинні говорити неправди, бо це їм не вдається. Впрочім зізнання таких свідків, як п. Ценської і інших дають найкращий доказ на те, що дійсно підс. Біда заніс валізку з пекольною машиною на пл. Сх. Торгів.

Підсудний **Тарас Крушельницький**, це людина, яка має усі дані на те, щоби бути аґітатором. Він теж відповідає за злочин головної зради. Хто його втягнув до УВО — ця справа лишається невиясненою. Треба підкреслити те, що підс. Крушельницький, це натура дуже складна. В слідстві зізнавав, що до його трійки в УВО належав Попадюк і Колодзінський, а на розправі, що Терещук і Кирилюк. По моїй думці зізнання в слідстві більше зближене до правди. В УВО він виконував ролю аґітатора, вербував до орґанізації членів і заприсягав їх. В УВО він не був „пйонком“, але визначною одиницею.

Хоч зі справою Східних Торгів підс. Крушельницький нічого спільного не має, то всежтаки його обвинувачується за не менше важкий злочин, саме за намову Цара й Кульчицького до підпалу ліса у Винниках.

Обв. Крушельницький зізнав на розправі, що він тому признався на поліції до всього, бо його били. І на тій підставі відкликав пізніше свої поліційні зізнання.

Справа биття на поліції — це видумка УВО, потрібна для таких цілей: 1) щоби хтось, хто признався на поліції до своїх злочинів, міг їх опісля відкликати, мовляв, зізнав раніш неправду тому, що його били, 2) щоби скомпромітувати польську поліцію не тільки перед краєм, але перед заграницею 3) щоби впливати тією видумкою на суддів присяжних, 4) врешті, щоби піднести опінію в УВО тих членів, що самі „всипалися“ або й інших „всипали“, мовляв, вони зробили це тому, бо їх на поліції били.

Я твердж, що на поліції підсудних не били, а на це даю такі докази: 1) ряд свідків, поліційних аґентів, які рішуче заперечили, будьтоби поліція била арештованих, 2) відношення між вязнями й поліцією було дуже добре, 3) свідки-лікарі зізнали, що ніхто з підсудних їм не жалівся на поліційні побої, 4) те саме ствердила вязнича сторожа.

Якщоб навіть поліція підсудних била, то це зі справою не має нічого спільного, бо Кирилюк сам заявив, що хоч його били, то всетаки він зізнав правду, отже биття не зміняє правдивости зізнань.

Не хочу перечити тому, що польська поліція бє арештованих. Але виключене є, щоби у тому процесі поліція била підсудних.

Так само треба вияснити справу перенесення підсудних зі судових арештів до поліційних. З хви-

линою, коли арештований находиться у судових арештах він є виключно до диспозиції прокуратора, який може з ним зробити, що хоче. І якщо треба перевести ще якесь слідство при помочи поліції, то можна вязня з судових арештів перенести знову на поліцію.

Підсудний **Попадюк** — це шеф боєвого реферату. Він відіграв одну з найважніших роль при підготовці й виконанні атентату на пл. Сх. Торгів.

Він відповідає за злочин з § 58 за те, що належав до УВО, до чого сам признався на поліції. Він мав безпосередній контакт з краєвим командантом УВО — Урбанським і він орґанізував оба атентати на Оґродніка й Федунішина.

Найбільшим його злочином — це підготовка замаху на пл. Сх. Торгів. Приказ до виконання цього замаху дав Попадюкові — Сеник-Урбанський. Увесь цей замах підготовив Попадюк при помочи Біди, Махницького, Наорлевича, Клішівної і інших. З тим злочином з § 58 лучиться злочин з динамітового закону, за який теж обвинувачується Попадюка.

Що до алібі Попадюка, яке богато свідків старалося ствердити — річ дуже неясна й непевна. Раз тому, що Попадюк сам на поліції зізнав, що між 20-им серпня і 1—3 вересня був у Львові, і те своє зізнання опісля відкликав, по друге, самі свідки неясно зізнавали в справі алібі підсудного. Дуже поважні зізнання поліційного аґента Ковальчука промовляють теж за тим, що у вересні Попадюк був у Львові, а не в Коломиї. Зізнання останнього свідка п. Гаращаківної — це досить поважний доказ на алібі Попадюка. Але панове знають, що почтову печатку на листі можна найлекше підробити.

Що дійсно Пападюк орґанізував замах на пл. Сх. Торгів — це доказане. Богато з обвинувачених пізнало Попадюка, як цього „Гуртака“ з бородавкою на носі, який давав ріжні прикази в справі цього атентату.

Що Попадюка не сконфронтували на поліції з іншими підсудними, вважаю це за помилку поліції.

Терещук теж відповідає за § 58, тому, що належав до УВО. Чи однак він мавби відповідати теж за злочин з динамітового закону, чи ні, це рішення полишаю уже вашому сумлінню. Я переконаний, що він повинен відповідати радше за § 166 (намаганий підпал), цебто за злочин, який йому доказано. Бож немає сумніву, що він знав в якій цили несе оцей пакет на пл. Сх. Торгів.

Підсудний **Вацик** відповідає за злочин з § 58 і з динамітого закону. Вацик твердить, що він до УВО не належав, а ніс оцей пакет тому, бо хотів прислужитися УВО. Я тверджу, що він був членом УВО, а ніс оцей пакет тому, що хотів радше відвдячитися за те, що його до орґанізації приняли. Впрочім виключене є, щоби йому давали того рода роботу, якщоб він не належав до УВО.

Наорлевич виконував ролю курієра в УВО, а **Махницький** був маґазинером. Оба вони до УВО належали, і тому оба відповідають за злочин з § 58. Відповідають теж за злочин з динамітового закону, бо перший з них переносив вибуховий матеріял до „Гуртака“, другий маґазинував оцей матеріял у себе в дома.

Що до підсудного **Кирилюка**, треба зазначити, що його вже судили раз за параґраф 58 в 1923 р. Суд тоді звільнив Кирилюка від вини й кари.

До УВО він належав, сам до того признався і тому відповідає за злочин головної зради.

Участь в плянованому замаху на ком. Федунішина, рисовання плянів, вербовання і заприсяжування членів, дальше роля курієра, яку він теж відігравав в УВО — все те вказує, що Кирилюк проявляв в УВО досить живу діяльність.

Кирилюк відповідає теж за злочин з динамітового закону, бож переховував у себе в хаті пальновибуховий матеріял.

Що до **Шушкевичівної**, то вона на 50 відсотків Полька, походить з мішаної родини, але це не перешкоджувало їй в тому, щоби вона була теж і 100 відсотковою української революціонеркою. Діставшись до вязниці, вона не зрадила нікого й тим показала свою моральну висшість від деяких обвинувачених її товаришів у цьому процесі.

До УВО вона належала. Її роботою в УВО було вербування нових членів для орґанізації. Вона між іншими звербувала теж і підсудного Кирилюка, який відплатився їй тим, що не тільки „всипав“ її, але й назвав її на поліції непарляментарним словом, яке я вам встидаюся повторити.

Шушкевичівна провинилася проти § 58, а в її користь можна взяти хіба цю одну облекшуючу обставину під увагу, що вона ще дуже молода.

Якщоб Кирилюк був її не „всипав“, Шушкевичівна не булаб арештована й про неї ніхто нічого не знавби.

Підсудний **Качмарський** має здається, вже в крові революційні інстинкти. Одинокою літературою в його домі є „Сурма“. На росправі він виразно й отверто заявив, що належати до УВО це обовязок кожного свідомого Українця. Бож УВО змагає до нічого іншого, як тільки до повстання проти Польщі. Качмарський є переповний таким фанатизмом, що колиб УВО веліло йому вбити свою сестру, він виконавби цей приказ.

Підс. **Колодзінський** до УВО належав. До цього він вправді сам не признався, але Крушельницький його „всипав“. Впрочім сам Колодзінський признався, що він є членом „Орґанізації Українських Націоналістів“, а ця орґанізація — це фундамент УВО. „Розбудова Нації“ поширює те саме, що „Сурма“.

Теж підс. **Гошовський** відповідає за злочин § 58. До цього підсудного я маю велику симпатію, бо він у вязниці держався по мужеськи й заявив, що про себе скаже він усю правду, але других не зрадить. Колиж його хтонебудь зрадить, то це справа того, хто його зрадив.

Підсудні **Лемішка, Огородник, Кульчицький і Онишкевич** теж відповідають за дальшу участь в державній зраді.

Підс. **Клішівна** відповідає за § 58 і за злочин з динамітного закону.

Клішівна до нічого не призналася і колиб усі члени УВО були поступали так як оця обвинувачена, то сьогодні не булоб росправи.

Панове, судді присяжні! Від віків жили на Червоній Русі два братві народи у згоді. Польський плуг орав землю поруч українського плуга, українська і польська шабля боронили спільно вітчину в небеспеці. Але чужинці почали бунтувати український нарід і він закипів ненавистю до польського. А ця ненависть зросла до найвищого ступня в 1918—19 роках. Колиж Польща заняла Сх. Галичину, то повстала УВО, яка змагає до того, щоби український нарід знову довести до проливу крови.

Я вірю, що між польським і українським народом настане колись згода. Але ви, судді, не смієте полишати злочинів оцих підсудних безкарно, бо безкарність зміцнює зухвалість УВО. Її членів треба покарати строго. Тільки строга кара відстрашить інших вступати до УВО.

Минулого року в томуж самому часі теж відбувався процес проти членів УВО. Але їх суд звільнив. А в осени тогож року ми чули вже знову вибух пекольної машини на пл. Сх. Торгів. Є це доказом, що значить не карати членів УВО за їх вчинки.

В осени-ж цього року відбудеться новий великий політичний процес проти Саляка й товаришів, які підготовляли другий бомбовий замах і то такий, що половина Львова вилетілаб у воздух.

Супроти того рода фактів лава присяжних мусить бути строгою, а присуд справедливим.

Тому сподіюся, судді присяжні, що ви потвердите усі дані вам питання, відносно вини підсудних.

Промова Др. Перацкого,

який виступає на розправі в імени пошкодованої Штрайтівної.

Після прокуратора промовляв д-р Перацкий, який назвав УВО „бандою“, що живе зоольоґічним і патольоґічним шовінізмом і свою діяльність значить крівавими слідами. На думку д-ра Перацького, оборонці Українці зробили з процесу політичну манїфестацію і явно ґльорифікували тих, які хочуть прогнати „проклятого ляха окупанта і створити українську державу“.

Далі д-р Перацкі називає Українців „німецькими наймитами“, доказує, що Український селянин не хотів України і втікав з української армії. На думку д-ра Перацкого, німецька держава при помочі УВО хоче здійснити свою ідею „реванжу“ супроти Польщі, що Українці не мають причин нарікати на своє положення в Польщі, бо під більшовиками і в Румунії Українцям живеться ще гірше. Опісля д-р Перацкі доказує історичні права Польщі до Галичини, але вкінці признає, що деякі члени УВО імпонують йому своїм ідеалізмом та поривом до боротьби за волю України, хоч не всі обвинувачені були такі геройчні, як колись Мирослав Січинський, що його д-р Перацкі перед 20 роками судив, як прокуратор у цій самій салі.

Між підсудними членами УВО, д-р Перацкі неприхильно осуджує тих, що „засипували“ своїх товаришів і зраджували навіть жінок, як Шушкевичівну і Клішівну.

Промова дра Старосольського.

(В скороченні).

Високий Трибунале, панове судді присяжні! Маю до вас ряд просьб. Я не сподівався, що сьогодні вже промовлятиму. Тому й вибачте мене, що я може зовнішно не підготований так, як повинен виглядати оборонець при своїй бесіді.

З уст пана д-ра Перацкого, впало слово, якого я найменше від пана Перацкого сподівався. Сказав вам, панове судді присяжні, що ваш вердикт — це має бути одна із ваших функцій правління (жондзеня).

Які страшні оці слова для мене як правника, яке велике незрозуміння вашої функції!

Ні, панове, ви не маєте виконувати функції правління. Ви забудьте на те, що ті, яких ви маєте судити є Українцями. Ви маєте судити, а не виконувати функції правління.

Промова п. Перацкого — це було політичне експозе, політичне кредо, яке я дуже радо вислухавби на якихсь політичних зборах. Але мене, як правника жахом проймало, як я слухав оце політичне експозе тут, у судовій салі.

Те, про що вам говорив п. Перацкі — це віра одної сторони. Але проти того стоїть ще інша віра мілїонів людей і того факту не зітреш з лиця землі; тим більше не зможе цього зробити одна заява п. Перацкого. Не вірю теж, панове, щоби й між польською суспільністю найшлося богато таких, що повторилиб, що український рух — це німецька інтриґа, тоді, коли на всіх просторах українських земель не вгаває боротьба за незалежність.

Панове, я хочу, щоби ви це зрозуміли не як політичні противники, але як судді, що український рух це не німецька інтриґа, але це та таємна сила, яку і кожне дерево має, а яка будить його кожної весни до нового, свіжого життя.

І коли врешті оця весна прийшла, це було для нас таке щось незвичайно велике, дуже і святе, що коли ми її втратили, ця туга за нею мусіла виявитися у якійсь конкретній формі. Вона виявилася у формі УВО.

Дальше я хочу сказати дещо про § 58. Я тверджу, що в нинішній діяльности УВО немає знамен злочину з § 58. Ви, панове, мусите докладно відріжнити політичний осуд від осуду юридичного. З політичного боку беручи, щось може бути для держави небезпечним, але воно з юридичного боку, не мусить мати рівночасно знамен § 58.

Що УВО політичного є небезпечною і шкідливою для польської держави — зайва над цим дискусія. Але чи сконстатовання цього факту рішає теж і про юридичний характер справи? Чи нинішна діяльність УВО має усі знамена злочину головної зради? Ні, панове. Я покличуся на радника Івахова. Він сказав у своїму парере 1) що УВО нині — а ми нині маємо судити — старається підготовити усіх до моменту 2) і що оцей момент заіснує з приходом одної з цих 4-ох евентуальностей. А за евентуальність нікого не можна карати, хіба тільки за конкретне. А яка буде ситуація тоді, коли надійде котрась з оцих евентуальностей годі сьогодні сказати. Сьогоднішня діяльність УВО не представляє ані першої стадії злочину, а тим більше не представляє собою другої стадії.

Колиж діяльність УВО — як ми це виказали — не має нині знамен злочину з § 58, то як оці справці, яким акт обвинуваченоя закидає приналежність до УВО — можуть відповідати за злочин з § 58? Всі ті чини, які вони доконали моглиб радше підпасти під § 65, але не § 58. Ще раз підкреслюю, що жадного з обвинувачених ніяк не можна вважати за безпосереднього справця зі злочину головної зради.

От наприклад підсудному Біді закидається злочин головної зради а рівночасно обвинувачується його за злочин з динамітового закону. І те саме робиться з кількома іншими обвинуваченими. Є це недопускаєме, бо когось два рази за той самий злочин судити не можна.

Панове, рекапітулюю свої тези: 1) треджу, що злочину з § 58 в даному випадку немає. 2) Навіть якщоб він був, то ніколи не можна тут говорити про безпосередніх справців того злочину. 3) Найрадше я радивби панам зажадати питань в напрямі злочину з § 65. 4) Якщоб можна тут говорити вже про державну зраду, то для тих других злочинів, які повстали на тлі злочину головної зради, немає тут місця, бо вони містяться вже в поняттю злочину з § 58.

Говорячи про слідство насувається, панове, квестія поліційних побоїв. Я не хочу займатися тією справою, але направду не можу зрозуміти чому от Біда й инші котрі дійсно малиб цей інтерес, щоби казати, що їх били, казали, що їх не били. Впрочім, панове, ви чули ті жахливі картини, які вам малювали підсудні й ви чули відповіди поліційних аґентів.

Якби воно, панове, не було, мусимо ствердити, що перед слідством і перед розправою були помилки, які ставлять під знак запитання увесь зібраний до розправи матеріял. Людина бита могла сказати, що виглядалоб на правду, але суддя має на цілі дійти до матеріяльної правди й коли людина навіть до чогось признається, то він мусить прослідити, чи воно дійсно так є, чи ні. Тим більше, коли людина признається до чогось в ненормальних умовинах. Так, що ми мусимо до всіх тих признань і „визнань“, як джерел розправи відноситися дуже критично.

Підсудні не сміли бути в руках поліції з тією хвилиною, коли їх віддали до диспозиції слідчого судді. Це противиться і кодексові карної процедури і розпорядкові міністра справедливости з 15. VI. 1929 р.

Тверджу, що закон нарушено.

Як правник мушу ствердити й підкреслити ще раз, що поліційні орґани з незвичайно великою шкодою для процесу перевели те, що мав перевести п. слідчий суддя.

Промова оборонця д-ра Шевчука Семена.

(В скороченні).

„Панове судді присяглі! Тут судиться В. Попадюка, якому жадної провини ніхто не доказав, щодо якого цілий акт обвинувачення опертий на гіпотезах, а розправа доказала, що Попадюк ніякої участи в роботі УВО не брав. Прокуратор називає Попадюка „шефом саботажової акції“ опираючись на зізнаннях Наорлевича. Алеж Наорлевич заявив, що поліція катувала його, прикладала револьвер до чола і приневолила сказати, що „Гуртак“ — це псевдонім Попадюка.

Поліційні свідки не могли говорити повної правди, що поліціянти мусіли або втратити посаду, або зізнавати, що членів УВО у вязниці не били. На думку д-ра Шевчука таких судді присяглі, переконані на дні душі, що поліція збила обвинувачених „на квасне яблуко“.

Сам, же Попадюк до ніякої вини не признався, навіть не признався до приналежности до УВО, хоч поліція била його найбільше і найдовше держала у вязниці і „тому, не маючи ніякого обєктивного доказу вини, я прошу звільнити мого клієнта зовсім!“

Як відомо з розправи, справа Попадюка є найбільше складна і невиразна, а присуд на нього може хитатись між двома крайностями: Колиб судді присяглі стали на становищі, що „Гуртак“, це псевдонім Попадюка, то Попадюка мігби стрінути присуд на кару смерти; колиж судді стануть по боці зізнань свідків і обвинуваченого, а не поліції, то тим самим стануть на становищі, що Попадюк підчас замаху у Львові був у Коломиї, що він не „Гуртак“ і цей обвинувачений мусів би бути зовсім звільнений.

Промова обор. д-ра Шухевича

Оборонець д-р Шухевич у своїй промові говорив у першу чергу про спосіб примінення § 58 і динамітового закону у політичних процесах в Польщі та доказував, що коли в попередних процесах дуже рідко підсудних суджено за безпосередню участь у злочині державної зради, за яку жде кара смерти, то в цьому процесі вину обвинувачених трактується без ніяких облекшуючих обставин та підтягається силою найменші провини під § 58 і динамітовий закон.

Далі оборонець цитує кілька правничих творів, в яких доказується, що зізнання підсудних на поліції є часто вислідом душевного заломання і що вязні часто обтяжують самі себе, щоби вирватись із поліційних арештів.

Оборонець опирається на творі польського правника з Познання проф. Клосовського та прокур. Червінського і Ковальського, які на підставі судової практики твердили, що арештована людина часто так зломана вязницею і слідством поліції, що признається до вини, навіть сама вірить вкінці в ту вину і буває засуджена на кару смерти, за злочини, яких не допустилась. Тому присуд повинен опиратись на докази сильні, як скеля, **а не на здогадах і підозрінних як у цьому процесі УВО.**

Суд не може опиратись на зізнаннях конфідентів, бо що таке конфідент, ми знаємо добре із твору польського цисьменника Жеромського, який сказав: **„Конфідент, то плід подлости людського духа“.**

Д-р Шухевич на підставі зізнань обвинувачених, лікарів і свідків, доказує, що поліція била вязнів і що підсудні тому зміняли зізнання, що їх катовано підчас першого слідства, а поліція штучно узгіднила зізнання поодиноких підсудних, тому вони подібні до себе, як макові зерна.

Поліційні свідки у своїх зізнаннях в суді посувались у своїй тенденційности аж до абсурду і аґент Зяркевич на запит прокуратора, чи на поліції є мидниця для мочення ніг побитих вязнів, відповів: „Алеж ні! У поліційних будинках взагалі нема жадної мидниці“.

Цей дрібний факт з мидницею доказує правдивість зізнань членів поліції взагалі. Далі оборонець обговорює участь підсудн. Махницького в УВО. Цілий акт обвинувачення проти Махницького і Шушкевичівної опертий на дрібних, нічим недоказаних підозріннях і Шушкевичівна нічого не винна. Поліція легкодушно твердить, що Махницький був при польськім війську і повинен знати, що таке екразит, але я, панове, був 3 роки австрійським старшиною, мав честь цілий рік служити в українськім війську і боротись проти Польщі, але я ніколи не бачив екразиту. Ані поліція ані судове слідство не дало доказів вини Шушкевичівної ні Клішівної. Так само підсудн. Огородник, людина, яка більше любить музику і срипку, ніж бомби, заслуговує на те, щоби його зовсім звільнити.

Вердикт суддів присяглих.

О 10-ій годині після резюме предсідника Трибуналу судді присяглі удалися враз з предсідником Трибуналу на остаточну нараду на 47 питаннями що до вини підсудних. Щойно о год. 3·20 скінчилася нарада і судді присяглі зявилися в салі. Оборонці, рідня і знайомі підсудних довгогодинними очікуваннями зденервовані до краю. О год. 3·40 предсідник лави почав відчитувати питання. І так:

Затверджено 7-ома голосами питання про безпосередню участь в злочині державної зради і з динамітового закона відносно — 1) Біди Романа.

Затверджено питання про дальшу участь в злочині державної зради й динамітового закона відносно підсудних: 2) Крушельницького (без динамітового закона); 3) Терещука, 4) Вацика, 5) Наорлевича, 6) Махницького, 7) Кирилюка і 8) Качмарського.

Заперечено всі питання відносно вини підсудних: 1) Попадюка, 2) Шушкевичівної, 3) Колодзінського, 4) Гошовського, 5) Лемішки, 6) Огородника, 7) Онишкевича, 8) Кульчицького і 9) Клішівної.

(Промову об. дра М. Ганкевича подамо в одному зі слідуючих чисел У. Г.).

Що чувати в світі?

Війна гряде! — Є люди котрі твердять, що після такого масового міжнародного мордування, як воно відбувалося підчас минулої світової війни, нові війни є в Европі виключені, попросту неможливі. Аджеж цілий світ змучений минулою війною до безтями, аджеж ще до нині всі здрігаємось під пароксизмом світової господарської, державно-устроєвої і світопоглядової кризи. Аджеж маємо Лігу Націй, міжнародні розємчі трибунали, аджеж маємо пакт Келлоґа, яким виклято війну, аджеж маємо проєкт Паневропи і богато інших проєктів міжнародного замирення і вічного братерства народів Аджеж у публичних висловах великих, світових політиків не можна ані одного слова почути про війну, а натомість всі присягаються і в груди бються, що вони бажають тільки одного: *всесвітного мира.*

Колиж одначе приглянутись міжнародній політичній дійсности, коли заглянути в закамарки і підземеля політики, побачимо цілком інакший образ. Побачимо, як творяться нові велитенські міжнародні заогнення і конфлікти, які скоро чи пізно викличуть нову, нечувану ще своїми розмірами війну. А всі оті балачки про Лігу, мир, пацифізм, це ніщо інше, як тільки тактичні потягнення міжнародніх чинників, щоби приспати увагу і чуйність противника, розложити з нутра пошестю пацифізму, приспати і морально здемобілізувати. Над світом, а передовсім над Европою, знова стягаються чорні грізні хмари; наступають вони поволі, крок по кроці, але зі залізною неминучістю. І з якого краю ми не оцінювалиб положення, ота *певність*, що нова велика війна неминуча — лише потверджується. Виявляє це передовсім країна, яка ще найбільше репетує про потребу мира, іменно:

Франція. — В тих днях Париж переживає велитенський політичний скандал. При розгляді господарського положення Франції, соціялісти виявили, що десь счезло з державної каси *десять міліярдів франків.* Іменно: *міліярдів!* Вкрасти такої суми ніхто розуміється не міг — значить, уряд мусів на щось ті гроші видати і то — без дозволу парляменту. Ліва преса підняла з того приводу пекельну бучу; до уряду посипались запити: *де гроші?* Уряд спочатку вперто мовчав. Ціла ота афера з пропавшими міліярдами збурила в цілім світі богато лихої крови, розуміється, Французів з місця почали підозрівати, що ті гроші видано на *французькі зброєння.* Це скоро підтвердив сам франц. премєр Тардіє, пояснюючи на парляментарній фінансовій комісії, куди ті гроші поділись. Він висловився, що „оборона Франції вимагає незвичайної натуги, так що ухвалою кабінету рішено видати на ту ціль 10 міліярдів і 400 міліонів франків і то без найменшої проволоки". Далі він говорив дослівно: *„Франц. уряд цілком не розуміє, що хоче властиво Мусоліні осягнути своїми невпинними провокаціями. Франц. уряд знає лише, що Італія стягнула в останніх часах на французьку границю величезні військові частини. Длятого теж, франц. уряд почував себе до обовязку, зарядити відповідну протиакцію.* Людність південної Франції щораз сильніще хвилюється і це було для уряду міродатне. Франція не бажає собі нічого, як тільки мира, але їй не можна робити закиду, якщо вона в обличю італійських погроз скріплює свої границі".

Італійсько-французький конфлікт. І ось ми при основоположнім европейськім міжнароднім конфлікті, який розриває Европу на дві величезні частини — *ревізіоністичну і протиревізіоністичну.* Ще перед близчим обговоренням цего засадничого конфліку звернемо увагу на найновіщі вияви безпосереднього французько-алійського загострення. Прегарно інформована анґлійська ґазета "Дейлі Геральд" приносить в останніх днях з Риму алярмуючі вісти і стверджує, що надії на льондоньську розброюючу конференцію до річи покінчились в той спосіб, що Франція і Італія будують прискореним темпом свої фльоти і готовляться до війни. Цей же кореспондент стверджує, що ґенеральний секр. фаш. партії *Тураті,* заявив на конґресі фашистівських студентів що *війна з Францією є неминуча!* Студенти попали після цього в правдивий шал захоплення і відповіли на промову Тураті окликами: *„Хочемо взяти Ніццу! Давай Сабавдію!"* Безпосередно в звязку з тим, італійські студенти спалили в місті *Барі* французький трикольоровий, національний прапор. — Щож це все значить? Де Ліґа? Де Келлоґ? Де присяги про братерство? Усевелика брехня. Тимчасом, котяться міліярди, фабрики оружа працюють по пять і шість змін, *гряде весела воєнка.* І хай йде! Ми на ній можемо стратити лише наші кайдани, а зискати можемо все. Нас це не може боліти, коли в огнях нової війни скровавиться і захлиснеться сучасна система міжнародних взаємин, яка нам принесла лише всенаціональне поганьблення і важке рабство під кількома займанщинами.

Розуміється, Муссоліні не жде аж доки Французи цілком зужиткують оті 10 міліярдів, але підготовлює і сковує в цілість свій союзницький боєвий фронт. В міжчасі в політичних підземелях Европи відбувається велитенський двоподіл сил, творення двох коаліцийних ворожих бльоків. На це особливо яскраво повказує 10-літний Зїзд, що його відбувала в тих днях, на Чехії

Мала Антанта. — Як відомо, це союз: Румунії, Югославії і Чехії. Всі три держави, що дуже богато скористали на розвалі Австрії, є сильно в тому заінтересовані, щоби не допустити до ревізії версайського договору і ідеї ревізіонізму бояться наче огню. Цей союз є отже одним із підставових стовпів, на яких тримається версайська европейська система. Програма сегорічного малоантантського зїзду не обіймала справ спеціяльного політичного значіння. Тим неменче, ці справи були обговорювані тихцем і між собою. Передовсім вони мусять заняти становище до французько-італійського конфлікту, який є ознакою, що повоєнна Европа в зростаючій мірі кристалізується докола державного бльоку ревізіоністів і бльоку антиревізіоністів. До першої ґрупи належать: Італія 41 міліонів мешканців; Німеччина 63 міл; Австрія 7 міл; Угорщина 8 міл; Болгарія 6 міл; Альбанія 1 міл. — разом *кругло 126 міліонів ревізіоністів.* Не треба згадувати, що до ревізіоніст. табору слід причислити міліони національно-меншостевої іриденти, що виникла в Европі наслідком грабіжницького версайського трактату. Напроти них стоїть табор версайський, отже Франція 40 міл. мешк.; Бельґія 8 міл; Польща 30 міл; Чехословаччина 14 міл; Румунія 17 міл і Югославія 13 міл, — разом *кругло 122 міліони протиревізіоністів* Отже вже нині стоять проти себе сотні міліонів ворожо до себе настроєних людий. А прірва між ними не меншає але заєдно поглиблюється. Невтральних у світ. війні туди не вчислюється, а Туреччина і Греція є радше прихильні Італії. С. Р. С. Р. ота велика політична невідома випадає з рахунку покищо зовсім і також Анґлія, яка щораз більше вицофується з Европи і орґанізує наново розпряжений і зреволюціонізований світ своїх доміній і кольоній в нову імперіяльну цілість.

Отже в Европі стоять проти себе однаково рівні сили, при чому ревізіоністи мають це в свою користь, що їх положення є в Европі центральне, а понад те стоять в безпосередніх теріторіяльних взаєминах. Доведеться політикам Малої Антанти думати чимало, бо знають, що перший удар ревізіонізму піде проти неї. В додатку італійська політика робить цілий ряд потягнень, спрямованих до того, щоби з нутра розкласти фронт протиревізіонізму. Останні факти: нема сумніву, що іменно Мусоліні допоміг румунському *Карлові II.* відзискати в тих днях престол і через те найти собі опору в партії царанистів.

Нещодавно був *в Польщі* італ. закорд. міністер Діно Ґранді і привіз Пілсудському пропозиції, що до яких не може бути сумнівів: приступити до ревізіон. фронту. Поляки згодитись не могли і Муссоліні зареаґував на це безпосередно, висловлюючись перед декількома Французами в дуже різкім тоні про т. зв. „польський коритар". Рівночасно вмістив в анґл. ґазеті „Івнінґ Стандард" статтю, де дуже гостро критикує паневропейський проєкт Бріяна і зазначує, що *границі сотворені версайським договором в Европі мусять бути змінені.* Супроти всього того, румунська позиція є в Малій Антанті доволі непевна. Понад те *оба* противники намагаються відбирати собі взаїмно союзників. Це має наприклад місце *з Мадярами.* Французи довгі літа спротивлювались, щоби Габсбурґ *Отто* засів на мадярськім престолі. Тепер французька преса різко змінила тон і фаворизує Габсбурґа, щоби собі зєднати Мадярів. Чи не запізно вже? Знаменно, що при тім Французи не оглядаються на своїх малоантантських союзників, які завзято поборюють Габсбурґа, думаючи що з цього почнеться реституція великої Австрії. Ствердимо отже, що італ. політика дуже зручно вносить у версайський табор всякі роздори. В цілому є правильним спостереження що фронт ревізіоністів заєдно орґанізується, а фронт версайський слабне і дезорґанізується.

Осьтак готовляться події. Згук 10 золотих французьких міліярдів, що покотились до фабрик зброї повинен бути і для нас дзвоном що бє на трівоги. Мусимо і ми готовитись.

МІЖНАРОДНІ ПОЛІТИЧНІ ПОДІЇ.

Справа покликання архикнязя Оттона на мадярський престол стає щораз більше голосна. В останніх тижнях відбулося кілька зїздів мадярської аристократії, на яких промовці гостро виступали проти заяв румунського уряду, що противиться покликанню Оттона. Промовці зазначували, що Мадярщина є настільки сильна, що потрафить протиставитись спробам Румунії мішатися у внутрішні справи Мадярщини.

* * *

Король Еспанії Альфонс вів підчас свойого останнього побуту в Парижі, балачки з провідником еспанських лівих лібералів Альбою. У висліді цих балачок мав король погодитись на домагання Альби відносно зміни державного устрою Еспанії. Згідно з проектом Альби еспанський король мавби стати президентом своєрідної еспанської республики.

* * *

При виборах до сойму в Саксонії (Німеччина) націоналісти з під стягу Гітлера здобули в троє більше мандатів ніж при попередніх виборах. Вислід виборів викликав величезне враження в цілій Німеччині, а з окрема в Берліні. Вільгельм Авґуст пруський виступив з орґанізації „Штальгельм" а вступив в ряди гітлерівської орґанізації.

* * *

Відомість про бажання Сталіна усунути Ворошилова, потведжуються. Ворошилов довідався про це підчас своєї інспекційної подорожі і заразже вернувся до Москви, де заявив Сталінови, що він не покине свойого становища. Стоючи перед загрозою бунту в армії, Сталін цофнувся.

* * *

Торговельний представник СССР у Фінляндії Етсікіян звернувся до фінського уряду з проханням, щоби йому видали нансенівський паспорт і дозволили на постійний побут у Фінляндії, бо він не хоче вертати до СССР. Етсікіян заповів, що в найблищих днях він видасть свої спомини, в яких унаглядить діяльність большевиків у Фінляндії.

Зелені Свята на чужині.

Дня 8. червня в перший день Зелених Свят відбулась в Берліні врочиста панахида за поляглих в нашій визвольній боротьбі героїв. Від 1919 р. лежать вони далеко від вітчини. Перший Вожд Укр. Гал. Армії, Військовий Міністер ЗУНР, полковник Д. Вітовський і його нерозлучний товариш, адютант четар Ю. Чучман, що загинули траґічною смертю з рук ворога на польсько-німецькій границі при перелеті літаком з Німеччини до Камінця, знайшли своє тимчасове місце в столиці Німеччини — Берліні на Гелвіґсфрідгоф. Сподівання в скорому часі перенести їхні тлінні останки на рідну землю розбились об тверду дійсність. Українська кольонія в Берліні за визначною допомогою американських земляків збудувала обом героям тимчасове місце спочинку з памятником.

Заходом „Союза Українських Старшин" і „Української Громади" влаштувано традиційну панахиду в день Зелених Свят. О год. 1-ій після Служби Божої зібралась численно українська кольонія над прикрашеною вінцями з жовто-блакитними стяжками, спільною могилою героїв. О. Вергун відслужив панахиду, а церковний хор відспівав величнє але сумне „Вічная Память". В той момент думки всіх присутніх були зосереджені на недавньому траґічному минулому. В грудях старих випробуваних в боях вояків, серце защеміло, а думки всіх зосередились біля питання: Чи довго нам ще скитатись по чужині, чи довго ще будуть чекати тлінні останки незабутніх героїв на той момент, коли то вони під жовтоблакитним стягом, за який вони наложили своїми головами, при звуках військового похоронного маршу і під гуркіт гарматних сальв війдуть до Столиці Української Держави, як побідники. Після короткої але ядерної промови о. Вергуна присутні розійшлись до дому з твердою постановою боротись до побідного кінця. Неодному мабуть ще прийдеться наложити головою в тій затяжній завзятій боротьбі. Кінця її ще не видно. Спільними силами по приміру погибших героїв ми мусимо йти до нашої найвищої мети.

Берлін в червні 1930.

М. Селешко.

По всій Україні.

Північно-Західні Землі.

Практична лекція історії — („Za naszą i waszą wolność" на практиці). — В селі Маґдалівка, скалатського повіту похоронено в 1920 році хорунжого армії УНР Івана Тимка Білецького, що згинув в бою з большевиками, підчас відступу польської і української армії. Цього року свідоме селянство Маґдалівки хотіло звеличати память поляглого члена української армії. Могилу впорядковано, обцементовано, засаджено квіти і поставлено залізний хрест (замість старого деревляного) і вміщено на ньому напис „Борцеві за Волю". Дня 8. червня мало відбутися посвячення нового хреста і святочний обхід на могилі. Тимчасом 7. червня постерунок поліції зі Сороцька і Колодіївки під проводом аґента Мечислава Вненка (зі Скалата) могилу цілковито розгребали, цементовий обмурівок розбили джаґанами, а хрест витягли і забрали на постерунок до Колодіївки. Коли на другий день зібрався народ зі села і околиці, застав замість могили порозки дані груди землі і цементу та посічені квіти. Зібрані вернули пішки до церкви де відправлено панахиду за душу Хорунжого Білецького. Цілий день кругилися по селі поліцаї з кількох постерунків, поліц. аґенти і озброєні „стшельци" зі Скалата та лякали людей, щоб не важилися йти на панахиду. Не остало позаді і скалатське старосто, яке покарало Павла Стадника, Володимира і Мирослава Голояда арештом на 7 діб або 50 золотими гривни за те, що поправили і прикрасили могилу.

Перевибори до Сойму. — На день 13. липня ц. р. є розписані в 56 виборчій окрузі, в склад якої входять Ковель, Вол. Волинський, Любомль і Горохів, — перевибори до сойму. В 1928 році уневажнено в тому окрузі українську виборчу листу, в наслідок чого всі 5 мандатів здобула листа польського санаційного табору. Після виборів внесено протест проти уневажнення української листи. Протест узгляднено і в наслідок цього розписано власне на день 13. липня перевибори.

На кооперативному фронті — статистика Ревізійного Союзу Українських Кооператив за 1928 рік подає, такі числа: Обєднаних у кооперації членів було в тому році 224.127, Союзних кооператив було 2.393, вкладок ощадности 6.231.634, товарових зворотів 178056, датків на освітні цілі 81.597, запасних фондів 634,436.

В обороні прав укр. мови. На засіданні львівської ради дня 26 червня, клюб українських радних зголосив внесення в справі допущення української мови в урядованні міста Львова.

Торгівля українськими невільниками. — Перед двома тижнями „святковано" у Львові урочисто — при співучасти українських угодово-опортуністичних чинників — тзв. „Тиждень Еміґранта". З цьої нагоди посвячено у Львові „Еміґраційний Дім", вибудований заходами славнозвісного варшавського „Еміґраційного Синдикату". Цей „Синдикат", що має за ціль „реґулювати еміґрацію з Польщі за кордон" займається попросту вивозом наших людей на роботи за океани. Людей вивозять до Перу і Бог зна ще де на таких важких умовах, що це попросту рівняється торговлі рабами. На днях урядова Польська Телеґр. Аґенція (ПАТ) принесла вістку, що „Еміґраційний Синдикут" відкрив в місяці травні цілий ряд своїх відділів та аґентур на терені волинського. поліського і львівського воєвідства, отже поголовно на українських землях, в Луцьку, Рівнім, Ковлі, Бересті, Кремінці, Дубні, Костополі, Здолбунові, Горохові, Володимирі Вол., Корці, Пинську, Пружанах, Дорогічині, Любомлі, Львові і ін. 23 ц. м. прибув вже до Варшави перший транспорт наших людей за море. Розуміється, як це доволі наглядно бачимо з телеґрами ПАТ-а, *на корінно-польських землях „Еміґраційний Синдикат" не відкрив ані одної аґентури.* Очевидно ціла ота політика спрямована до того, щоби вилюднювати наші землі з українських елементів а на їх місци насаджувати польських кольоністів. — А всежтаки, знаходяться українські люди, які в тих умовах знаходять досить сумної відваги святкувати разом з міністрами, польськими гимнами і прапорами „Тиждень Еміґранта" і всі імпрези „Еміґраційного Синдикату".

Радянська Україна.

Повстанчий рух росте. — Большевицькі ґазети підняли алярм з приводу постійного посилювання в останних часах повстанчого руху на Україні та про те, що готові пропасти цьогорічні жнива

бо селяне саботують порядки влади в сільсько-господарській ділянці. Останні звідомлення большевицьких ґазет сповіщають, що в околицях Вапнярки (Поділля) повстанці висадили у воздух два залізнодорожні мости та зруйновали залізничий шлях в напрямку на Одесу, Жмеринку і Винницю. На Київщині повстанчі орґанізації розкинули силу летючок з закликом до рільного штрайку. В наслідок відозв безпосередної аґітації селяне кидають роботи в полі і не роблять ніяких приготовань до жнив. Досі большевикам не вдалося попасти на слід орґанізаторів рільного штрайку. Вони твердять лише, що орґанізаторами є селяне кулаки, яким зколєктивізовано ґрунти.

На Закарпаттю.

Вийшли на волю. Арештовані в звязку з атентатом на Сабова, учні ужгородської семинарії Вайда і Федорчак зістали звільнені з поліційних арештів.

Нова культурна станиця. За почином Головної Управи Т-ва „Просвіта“ в Ужгороді приступлено до заснування Українського Національного Музею в Ужгороді. В новому будинку Т-ва „Просвіта“ відведено наразі одну велику салю призначену на приміщення музейних цінностей, та закуплено за 25 тисяч чеських корон скрині де вони будуть переховуватись. Перші Загальні Збори відбулися дня 28 червня ц. р. в музейній салі. Завданням Т-ва є зберегти історичні памятки нашої минувшини на Закарпатті, що досі були розкинені по всіх усюдах без сліду і часто пропадали.

Вписи на львівську Політехніку.

На львівській Політехніці є такі виділи: 1) *інженерії сухопутної і водної* з відділами сухопутним, водним і мірничим, 2) *архітектонічний*, 3) *механічний* з відділами: машиновим, електричним і нафтовим, 4) *хемічний*, 5) рільничо-лісовий з відділами рільничим і лісовим, 6) загальний з ґрупами: математичною, фізичною, хемічною, рисунковою та начеркової ґеометрії. Услівям приняття на якийнебудь Виділ є зложення вступного іспиту. Подання о приняття вноситься особисто в першій половині вересня. Точний речинець вношення подань визначить ректорат.

Тов. Укр. Студ. Льв. Політехніки „Основа“ видало друком і на жадання висилає за залученням значна на 5 сот. подрібнійші інформації про студії на всіх виділах Політ., обсяг вступного іспиту, життя у Львові і т. д. — Для абсольвентів ґімназії уладжує Т-во „Основа“ підготовлюючий курс до вступного іспиту на техніку, що треватиме від початку серпня до половини вересня. Оплата за курс 30 зол. Учасники курсу зможуть користати в тому часі з дешевих мешкань в „Академічному Домі“. Зголошення слати на адресу: *Т-во У. С. Л. П. „Основа“ — Львів, Супінського 21.*

НОВІ КНИЖКИ.

Богдан Лепкий: **„В А Д И М“.** ПОВІСТЬ З КНЯЖИХ ЧАСІВ. *Львів 1930. Видав. „Червона Калина“. Стор. 227.* — Останнім твором Б. Лепкого була „ЗІРКА“, повість зповоєнного життя, до якої тему взяв автор з послідних літ. Тепер перед нами нова повість „ВАДИМ“, повість з княжих часів. Тему до згаданої повісти взяв автор з часів князя Святослава. Головною подією в повісти є приготовання до походу на Болгар і сам похід, який вирушив з Києва 3 серпня 967 р. Важним епізодом є також напад Печенігів на Київ, коли не було ані князя Святослава, ані його війська. В часі облоги Києва визначився княжий дружинник Вадим і звідси пішов заголовок повісти, хотяй повість моглаб зовсім добре називатися „кн. Святослав“, бо особа князя в цілій повісти стоїть на першому пляні.

В повісти маємо змальовані два світи: поганський і христіянський. Представниками першого є кн. Святослав, його жінка Малуша і віщун Влас. Представниками другого є мати кн. Святослава, княгиня Ольга та священник Григорій. Доволі цікавою, але по всякій імовірности мало реальною є особа Грека Евдаймона Дандаміда. Більш реальною особою є грецький посол Кальокір, який намовляє кн. Святослава до походу на Болгарів. Симпатичною особою є особа воєводи Претича, який занимається також вихованням сина кн. Святослава, Володимира.

Особу кн. Святослава змалював вже давнійше Опільський в повісти *„Іду на вас“*. Коли порівняємо *„Вадима“* з повістю Опільського, то треба сказати, що повість Лепкого читається лекше, хотяй і по прочитанні повісти Лепкого ілюзія сих давних часів в уяві читача дуже невиразна, а се булоб ціллю історичної повісти.

Новинки.

ВІД РЕДАКЦІЇ

Повідомляємо наших Читачів, що **на час вакацій,** *„Український Голос“ буде появлятись нормально в обемі 4-ох сторінок друку.*

Перелет над океаном. — Австралійському летунові Кінґсфордові Смітсу пощастило зробити перелет над Атлянтійським Океаном, в напрямку зі сходу на захід (з Европи до Америки). Смітс вилетів з Дебліну (в Ірляндії) на літаку „Southern Cross“ („Хрест Півдня“) разом з трьома товаришами 24. червня. Після 30 годинного лету, „Південний Хрест“ опустився на Новій Фунляндії в місцевости Гарбар Ґрейс. Первісно летуни мали замір летіги просто до Ню-Йорку, але з огляду на важку боротьбу літака з противлежними бурями і вітрами їм не вистарчило олію і бензини, тотеж були примушені затриматись в Гарбур Ґрейс. Після кількагодинного постою на Новій Фунляндії „Південний Хрест“ набрав нових припасів бензини і відлетів до Ню-Йорку. Тут прибув 27 VI. Цілий Ню-Йорк вітав летунів з палкими виявами ентузіязму. Як відомо, перед Кінґсфордом Смітсом, в 1928 р. пощастило перелетіти океан в Західному напрямку німецькому літакові „Бремен“ (марки Юнкерса), з відомою обсадою Келя, Гінефельда і Фісмоніса. Теперішній (другий) вдатний перелет виявив, що перелети з Европи до Америки є на літаках майже неможливі. Відважні летуни назвали свою дорогу — справжнім пеклом. Виявляється, що летунська техніка потребує ще богато удосконалень, щоби могла витворити тип літака, який мігби без ризика перелітати з Европи до Америки. Між іншими замітно, що Кінґсфорс Сміс є одиноким летуном, що перелетів в напрямку зі Сходу на Захід оба великі Океани, — найперше Пацифік з Канади до Австралії а тепер Атлянтик з Ірляндії до Нової Фунляндії.

Син, що продав свойого батька. В одному селі на Виленщині трафилася пригода, що її можнаби уважати байкою, колиб це не сталося недавно. До згаданого села зайшов мандрівний гандляр ріжними старими шкірами. Вступив він теж до одного молодого господаря, який сказав гандляреві, що має на продаж стару шкіру, але продасть її лише тоді коли гандляр перед її огляненням дасть йому на руку 10 золотих. Коли гандляр виплатив бажаних 10 зл. завів його, господар до малої кімнати, де лежав його батько і вказавши гандляреві на батька сказав: „Ось вам та стара шкіра що ви її у мене купили за 10 золотих“. Гандляреві стало жаль старого і він взяв його до своєї бідної хати, тим більше що батько хотів якнайшвидше вибратися з дому сина. Після шістимісячного побуту у гандляра, дістав старий спадщину від якогось американського свояка у висоті 25 тисяч долярів. Старому так подобалася попередна поведінка з ним гандляра, що він зробив його своїм спадкоємцем. І склалося так, що старий швидко помер. Син його вніс до суду скаргу на гандляра, щоби відмовив гандляреві права до спадщини. Перед кількома днями суд признав спадкоємцем гандляра. Так то бідний гандляр за добре діло дочекався нагороди.

Народився але не існував. На Моравах (теперішна Чехословаччина) розказують собі люде вже від давна одну історію, якої ніхто не уміє розгадати. Люде нерозуміють, як можна уродитись, жити і одночасно не існувати, передовсім коли ходить о правно-горожанське поняття людини. Отже власне таке трафилося одному мешканцеві Моравії. Чоловік цей має сьогодня шістьдесять літ. Перед трийцяти двома літами він довідався, що він не існує. Товаришів його покликували тоді до військової служби. Його не покликали, а дівчата стали з нього насміхатись. Від того часу він зробився ворогом жінок, але їхні насмішки так його кололи, що він пішов і сам зголосився до війська. Коли прийшов перед асентерункову комісію, показалося, що його заасентерувати не можуть, бо жадних паперів відносно його особи ніде нема. Але одночасно з тим комісія написала до громадського і парохіяльного уряду письмо зі запитом в згаданій справі. Але така вже видко доля судилася нашому існуючому-неіснуючому, бо і це письмо комісії загубилося десь подорозі. Підчас війни сидів в хаті. Розлетілася Австрія, він опинився в Чехословаччині, але це знова не змінило його справи. І бувби той чоловік помер, „неіснуючи“, і може та вся історія не стала голосною, якби не те, що нашому дідоганові наобридло ворогування з жінками, а захотілося женитись на старости літ. „Молодий і молода“ подумали, рішили і пішли до священика. Не обійшлося очевидно без домагання паперів від новоженців з боку священика. Наш „неіснуючий“ їх не мав, але рішив порушити небо і землю, щоби таки дістати урядове потвердження що він існує на світі. Счинився такий крик що священник дістав доручення повінчати новобранців, ще перед приходом паперів, оцінюючи на око вік новобранця на 60 років. Тепер всі цікаві, чи наш неіснуючий, перед кількома днями заіснувавший в парохіяльних протоколах, буде мусіти платити ті всі податки, що їх досі від него ніхто не побирав?

Не можна вже на ніщо покладатись. Такі часи настали, що на ніщо і на нікого не можна сьогодня розраховувати. Навіть земля перестає бути точною. Якийсь астроном з Філядельфії ствердив, що наш земний ґльоб не крутиться тепер так як раньше крутився. Чи швидше чи поволіще ще не відомо, але якщоб це справдилося, то тоді не можна булоб вірити нашим годинникам і тим нашим приятелям, що ще сяк так були точні, а деякі закохані у свої годинники люди пережилиби ще одну траґедію, яких так богато (і може слава Богу) в нашій сучасности.

Панове! Прошу, бийте свіжими яйцями! — Польські ендеки мають одного аґітатора на широку скалю, який справді заслуговує на цю назву. Є ним п. Адольф Новачинські, а властиво Нойверт, жид з походження. З тим більшою ненавистю і мстивістю цькує цей чоловік жидів. А що є незвичайно дотепний, бистрий, оборотний і начитаний, прекрасно говорить і залагоджується легко з найващими противниками — є для богатьох людей небеспечний. Тепер з особливою завзятістю „офірувався“ до особи Пілсудського і взагалі цілої санації. В останніх тижнях відбув кілька аґітаційних поїздок по Польщі. Його поїздка скінчилась одначе в Домброві на Шлеську доволі скоро. Новачиньскі виступив на трибуну і предчуваючи прийдешнє звернувся до публики з просьбою, щоби не кидала до його гнилими але лише свіжими яйцями! Колиж почав гостро критикувати Пілсудського, на салі знялися Голоси: *Геть з провокатором!* Одначе замість яйцями в Новачинського кинуто фляшкою зі слізним ґазом і ґазову ручну ґранату. Ручна ґраната експльодувала. Скоро після цього на полі бою залишилась в клубах непроглядного диму і ґазів лише студенська молодь ріжних партій і напрямків, яка аж до появи поліції завзято обробляла себе палицями. Нойверта-Новачинського — до речі, страшного україножера доставлено до поїзду під сильною охороною поліції. Заявив при цій нагоді, що до такої діри як Домброва більше не загляне.

Надіслане.